

Specialioji ataskaita

Energijos vartojimo efektyvumas įmonėse

Energijos šiek tiek sutaupyta, bet yra trūkumų
planavimo ir projektų atrankos srityse

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Turinys

	Dalis
Santrauka	I–XII
Įvadas	01–20
Energijos vartojimo efektyvumas ES	01–15
Komisijos ir valstybių narių vaidmuo	16–20
Audito apimtis ir metodas	21–33
Pastabos	34–120
Neaiški ES finansavimo ir įmonių poreikių sąsaja	34–64
Komisija nenustatė ES lėšų poreikio	35–39
Dauguma valstybių narių nustatė tikslus, susijusius su energijos vartojimo efektyvumu įmonėse, tačiau nebūtinai susijusius su nacionaliniais efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano tikslais.	40–45
Planuojama parama pastaraisiais metais sumažėjo, o didžioji dalis lėšų sutelkta keliose valstybėse narėse.	46–51
Pagal veiksmų programas daugiausia buvo teikiamos dotacijos, bet šis pasirinkimas nebuvo motyvuojamas	52–64
Valstybių narių procedūros dažnai skatino veiksmingumą	65–106
Daugumoje atrankos procedūrų reikalaujama, kad paraiškose būtų nurodytas numatomas sutaupyta energijos kiekis, paprastai patvirtintas energijos vartojimo auditais.	67–73
Vadovaujančiosios institucijos paprastai nustato minimalius veiklos rezultatų standartus	74–80
Investicijos į energijos vartojimo efektyvumą gali būti veiksmingos ir be viešosios paramos	81–88
Finansiniai rodikliai, galingos veiklos rezultatų užtikrinimo priemonės, į kurias neatsižvelgė vadovaujančiosios institucijos	89–106
Dabartiniu veiklos peržiūros planu neįvertinamas bendras ES finansavimo įnašas	107–120
Bendrajame veiklos peržiūros plane nepateikta konsoliduotos informacijos apie išdirbius ir rezultatus	108–116

Remiantis skaičiavimais, ES finansuojami energijos vartojimo efektyvumo projektais bus šiek tiek prisidedama prie ES tikslų įgyvendinimo. 117–120

Išvados ir rekomendacijos 121–139

PRIEDAI

I priedas. Duomenų bazėje esančių projektų analizė

II priedas. Imčių charakteristikos

Akronimai ir santrumpos

Terminų žodynėlis

Komisijos atsakymai

Chronologija

Audito grupė

Santrauka

I Energijos vartojimo efektyvumas yra svarbi ES siekio iki 2050 m. neutralizuoti anglies dioksido poveikį dalis. Norint, kad ES pasiektų šį tikslą, ateityje reikėtų labiau didinti energijos vartojimo efektyvumą.

II Visi ekonomikos sektoriai gali prisidėti prie energijos vartojimo efektyvumo. Neseniai parengtose ataskaitose apžvelgėme energijos vartojimo efektyvumo priemones, taikomas didelėms energijai imlioms pramonės šakoms, pastatams ir produktams, todėl nusprendėme papildyti savo analizę apžvelgdami paramą investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą įmonėse. Siekėme pateikti naujų analitinių įžvalgų, remdamiesi duomenimis apie ES bendrai finansuojamus energijos vartojimo efektyvumo projektus.

III Europos regioninės plėtros fondas ir Sanglaudos fondas buvo svarbiausi ES fondai, skirti energijos vartojimo efektyvumui įmonėse didinti, – 2014–2020 m. iš jų skirta 2,4 milijardo eurų.

IV Atlikdami auditą tikrinome, ar lėšos buvo išleistos tinkamai ir ar:

- Komisija ir valstybės narės įvertino tinkamą ES lėšų panaudojimą, atsižvelgdamos į energijos vartojimo efektyvumo tikslus;
- valstybių narių procedūros skatino efektyvių projektų atranką;
- galima parodyti finansavimo rezultatus.

V Nors Europos regioninės plėtros fondu ir Sanglaudos fondu buvo sudarytos sąlygos bendrai finansuoti energijos vartojimo efektyvumą įmonėse pagal šį konkretų prioritetą, Komisija ir valstybės narės neįvertino įmonių galimybių tobulėti ir nepagrindė savo ES finansavimo poreikių 2014–2020 m. laikotarpiu.

VI Programos lygmeniu nustatėme, kad lėšų planavimas nebuvo suderintas su nacionaliniais energijos vartojimo efektyvumo prioritetais ir nepagrindė finansavimo priemonės pasirinkimo.

VII Norėdamos atrinkti projektus, institucijos reikalavo ekspertų patvirtintų numatomo sutaupyti energijos kiekio įverčių. Institucijos taip pat reikalavo, kad projektais būtų įrodyta, jog jais bus užtikrintas minimalus sutaupytos energijos kiekis, ir

kad jie atitiktų efektyvumo kriterijus, pavyzdžiui, sąnaudų ir sutaupytos energijos santykį.

VIII Pastebėjome, kad, remiantis įverčiais, buvo pigiau taupyti vieną energijos vienetą nei mokėti už tą patį kiekį elektros energijos, gaunamos iš pagrindinio naudojamo šaltinio. Tai reiškia, kad investicijos iš esmės buvo efektyvios.

IX Paramos gavėjai naudojo finansinius rodiklius, kad įvertintų projektų gyvybingumą, ypač atsipirkimo laikotarpį. Dauguma institucijų atrankos metu tokių rodiklių nenaudojo. Atsipirkimo laikotarpis, viršijantis investavimo laikotarpį, reiškė, kad projektai buvo mažiau efektyvūs, t. y. jų išlaidos tam pačiam sutaupytos energijos kiekiui pasiekti buvo didesnės. Efektyvumo kriterijų taikymas nesumažino vidutinių energijos taupymo sąnaudų.

X Rodikliai, kuriais matuojamas energijos vartojimo efektyvumo didinimas įmonėse, yra susiję su konkrečia programa, todėl jų negalima apibendrinti ES lygmeniu. Dabartiniu programavimo laikotarpiu (2021–2027 m.) nustatomi bendrieji energijos vartojimo efektyvumo rodikliai, tačiau jie nesuderinti su kitais ES ataskaitų teikimo reikalavimais ir palieka galimybę stebėti investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energiją kaip energijos vartojimo efektyvumo projektus.

XI Vidutinį sutaupytos energijos kiekį, kurį tikimasi sutaupyti dėl kiekvieno į mūsų imties projektus investuoto euro, ekstrapoliavome visai energijos vartojimo efektyvumo projektų duomenų bazei. Rezultatai parodė, kad pagal visas programas per metus galimas sutaupyti energijos kiekis sudaro maždaug 0,3 % metinių 27 ES valstybių narių energijos taupymo pastangų siekiant dabartinių 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų.

XII Komisijai rekomendavome:

- įvertinti galimą ir faktinį sanglaudos politikos fondų indėlį siekiant energijos vartojimo efektyvumo;
- patikrinti, ar finansavimo priemonės pasirinkimas yra tinkamai pagrįstas.

Įvadas

Energijos vartojimo efektyvumas ES

01 Energijos vartojimo efektyvumas yra svarbi ES siekio iki 2050 m. neutralizuoti anglies dioksido poveikį dalis. Šis siekis atspindi Komisijos Europos žaliojo kurso ir 55 % tikslo priemonių rinkinio iniciatyvose. Energijos vartojimo efektyvumo užtikrinimas reiškia produkcijos ir energijos sąnaudų santykio gerinimą, t. y. mažinant energijos suvartojimą, kurio reikia tam pačiam rezultatui pasiekti arba didesniems rezultatams pasiekti naudojant tą pačią energiją.

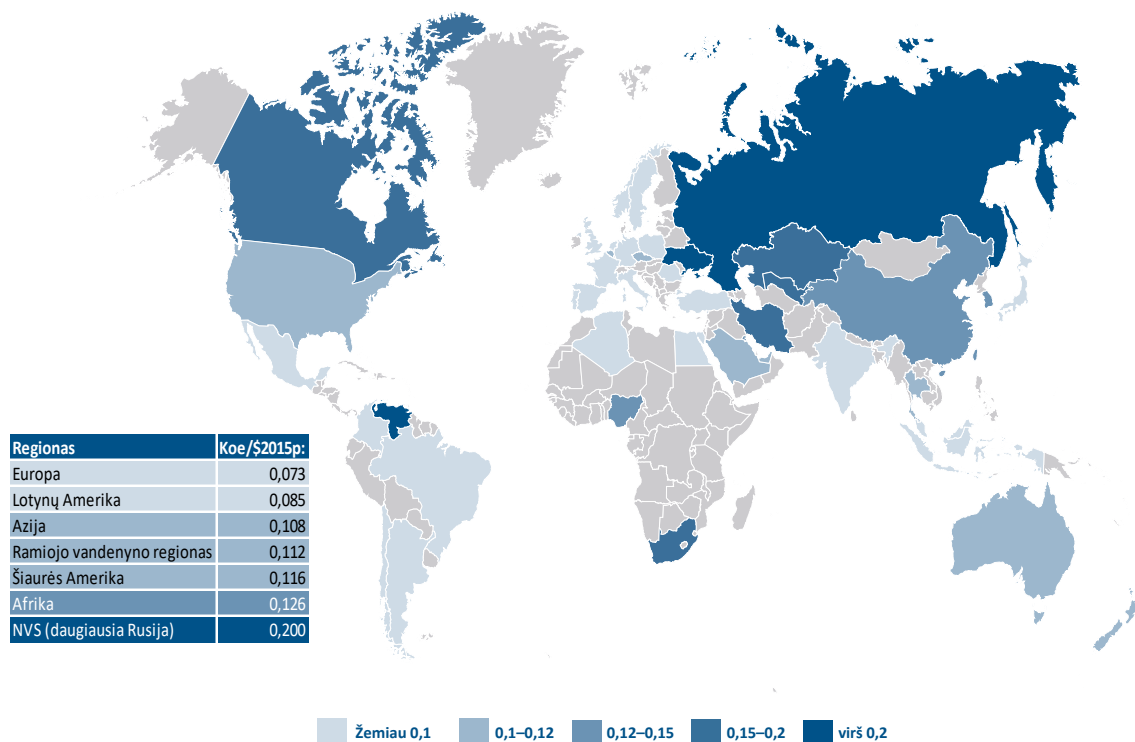
02 Energijos vartojimo efektyvumo didinimas padeda sumažinti ekonomikos energijos intensyvumą, t. y. bendro vidaus energijos suvartojimo ir bendrojo vidaus produkto (BVP) santykį. Energijos vartojimo intensyvumas taip pat mažėja dėl struktūrinių ekonominių pokyčių, pavyzdžiui, pereinant nuo gamybos prie paslaugų sektoriaus.

03 Nors vienam gyventojui tenkantis energijos suvartojimas yra santykinai didelis, remiantis Pasaulio energetikos tarybos duomenimis¹, Europa yra regionas, kuriame vienam BVP vienetui tenkantis pirminės energijos intensyvumas pagal perkamosios galios paritetą yra mažiausias. Tai reiškia, kad Europa palyginti efektyviai konvertuoja energiją į BVP. **1 diagramoje** pateikiamas įvairių šalių ir regionų energijos suvartojimo intensyvumas 2019 m.

---

¹ „World Energy Council“, *Energy efficiency: A straight path towards energy sustainability*, 2016 m.

1 diagrama. Energijos suvartojimo intensyvumas 2019 m.

Šaltinis: *Global Energy Statistical Yearbook 2020*, „Enerdata“.

04 Nepaisant to, kad padėtis nuolat gerėja, Tarptautinė energetikos agentūra įvertino, kad 2017–2030 m. energijos suvartojimo intensyvumą Europoje būtų galima sumažinti bent 2,5 % per metus². Europos Komisija įvertino, kad galutinis energijos suvartojimas iki 2030 m. gali būti sumažintas 16 % komerciniame sektoriuje ir 23,5 % pramonės sektoriuje³.

05 ES nustatė energijos suvartojimo efektyvumo didinimo tikslus, t. y. iki 2020 m. galutinį energijos suvartojimą sumažinti 20 %, o iki 2030 m. – 32,5 %, palyginti su energijos suvartojimu, numatytu tiems metams pagal 2007 m. orientacinį scenarijų, pagrįstą PRIMES modeliu⁴. Europos Komisija įvertino, kad pasiekus ES atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumo tikslus, ES išmetamų teršalų kiekis

² IEA, *Annual average change in energy intensity by region and scenario, 1990–2030*.

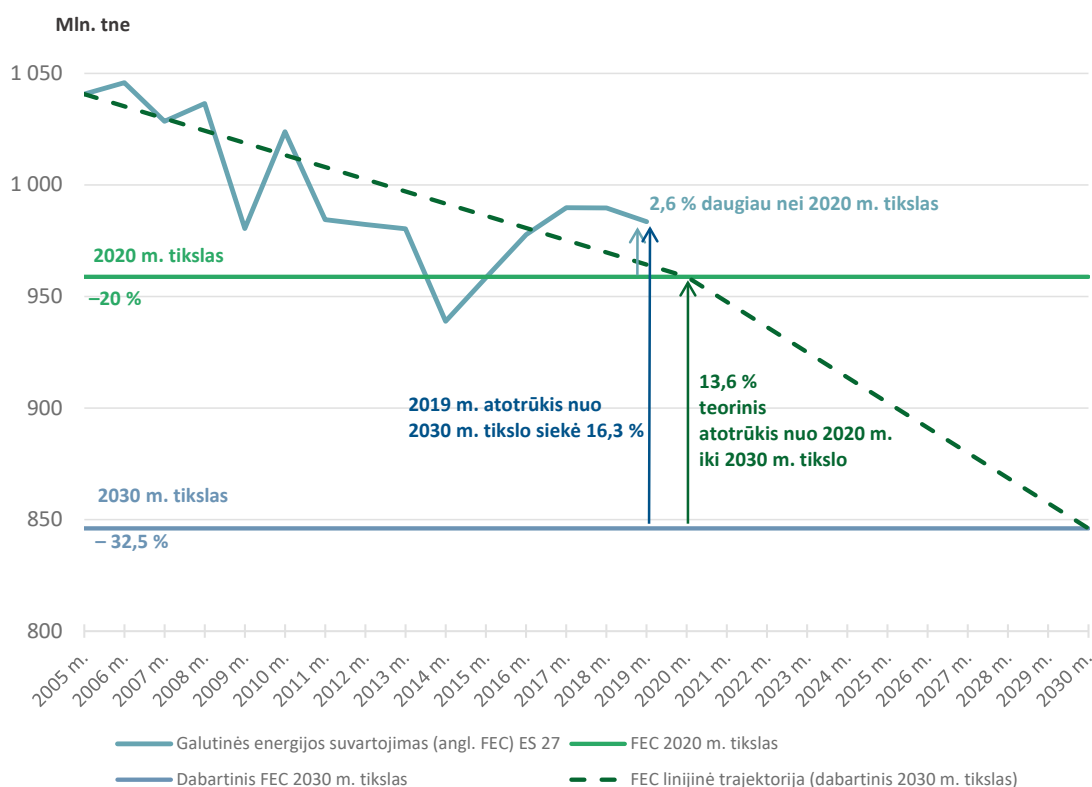
³ Europos Komisijos tyrimo „*Technical assistance services to assess the energy savings potentials at national and European level, Summary of EU results*“ 1 lentelė, 2021 m. vasario mėn.

⁴ Europos Komisija (2008), „*EU-27 Energy baseline scenario*“, atnaujinta 2007 m.

iki 2030 m. sumažės maždaug 45 %⁵. Neseniai, atsižvelgdama į tikslą iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą, Komisija pasiūlė toliau didinti energijos vartojimo efektyvumą, t. y. iki 2030 m. galutinį energijos suvartojimą sumažinti 36 %⁶.

06 Komisija analizuoja bendrą valstybių narių pažangą siekiant 2020 m. ir 2030 m. ES tikslų. Naujausiame pažangos vertinime nustatyta, kad 2019 m. ES galutinis energijos suvartojimas buvo 2,6 % didesnis už strategijos „Europa 2020“ tikslą, pritaikytą 27 ES valstybėms narėms (žr. **2 diagramą**)⁷.

2 diagrama. Pažanga įgyvendinant ES energijos vartojimo efektyvumo įsipareigojimus

Šaltinis: EAR, remiantis Energetikos GD duomenimis, 2020 m.

07 Valstybės narės turi individualius energijos suvartojimo arba energijos suvartojimo intensyvumo mažinimo tikslus. Valstybės narės nustato nacionalinius

⁵ Europos Parlamentas, „European policies on climate and energy towards 2020, 2030 and 2050“, IPOL_BRI(2019)631047.

⁶ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo (nauja redakcija), COM(2021)558 final, 2021 07 14.

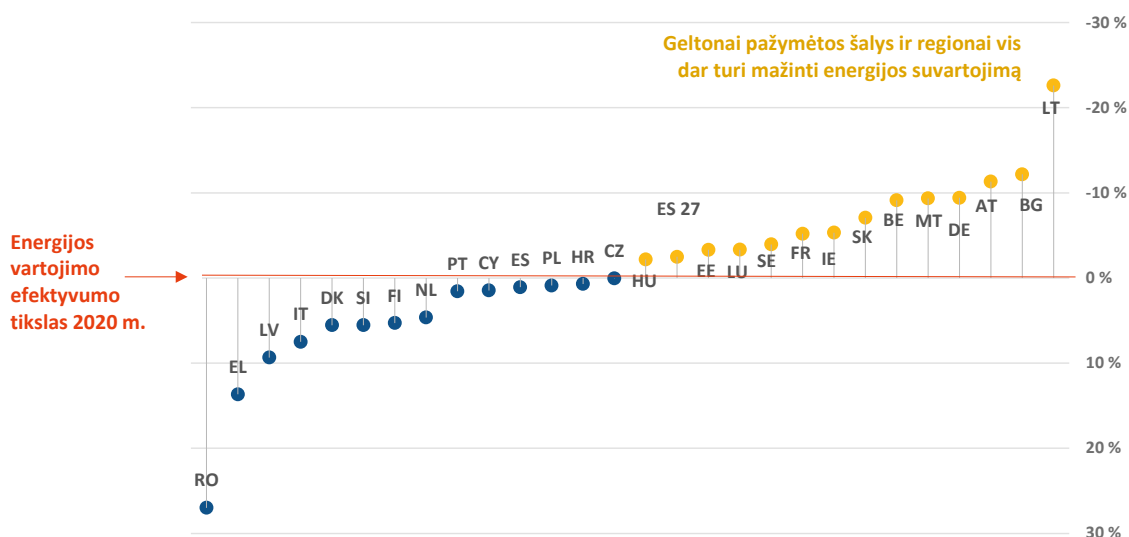
⁷ „2021 m. energetikos sąjungos būklės ataskaita. Įnašas į Europos žaliąjį kursą ir Sąjungos ekonomikos atsigavimą“, p. 13, COM(2021) 950 final.

tikslus, atsižvelgdamos į ekonominius ir struktūrinius aspektus, kuriais būtų prisidedama siekiant bendro ES energijos vartojimo efektyvumo tikslo.

08 Nuo 2014 m. Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Estijoje, Lietuvoje, Prancūzijoje, Švedijoje ir Vokietijoje buvo nustatytas tikslas sumažinti suvartojamą energiją. Kitos valstybės narės, kad įgyvendintų tikslus, turėjo išlaikyti suvartojamos energijos kiekį arba sumažinti jo didėjimą.

09 Iš **3 diagramos** matyti, kad 2019 m., iki COVID-19 poveikio, 13 iš 27 valstybių narių (pažymėtų geltona spalva), įskaitant visas valstybes nares, kurių tikslas sumažinti savo energijos suvartojimą, viršijo savo 2020 m. nustatytus orientacinius tikslus.

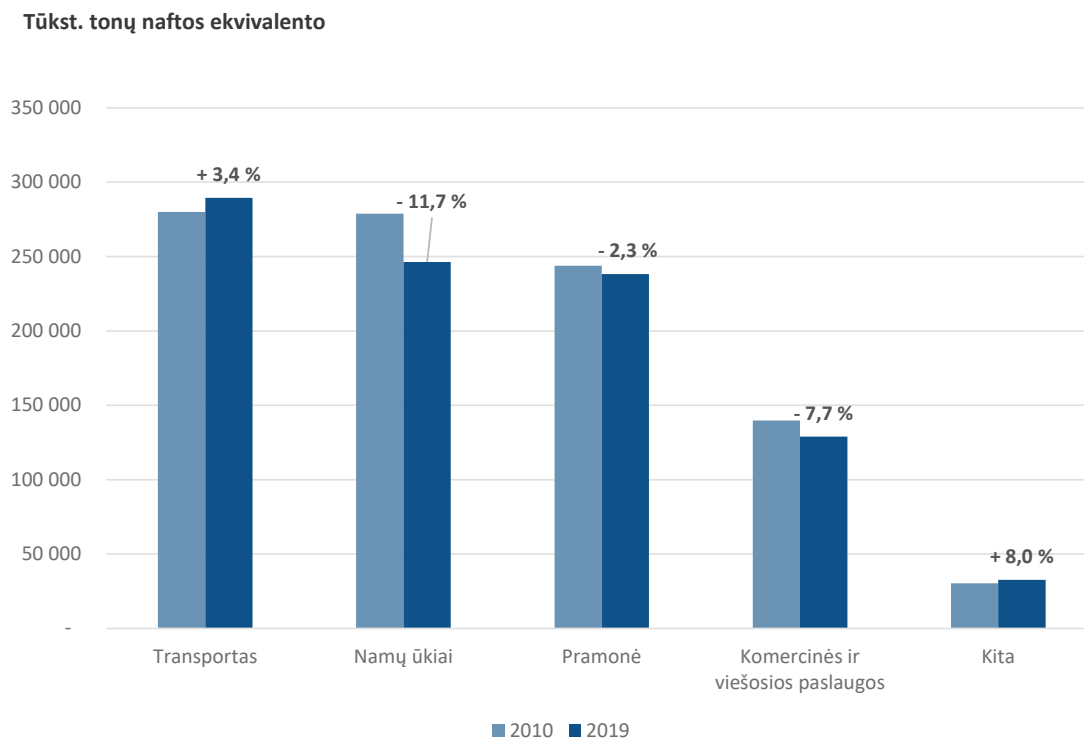
3 diagrama. Galutinis energijos suvartojimas 2019 m., palyginti su 2020 m. tikslu

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Energetikos GD duomenimis (2021 m.).

10 Tikėtina, kad įvairūs ekonomikos sektoriai skirtingai prisidės prie bendro energijos suvartojimo mažinimo. **4 diagramoje** pateikiamas kiekvieno sektoriaus indėlis mažinant energijos suvartojimą ES 2019 m., palyginti su 2010 m. 2019 m. pramonė išliko trečia pagal dydį galutinio energijos suvartojimo kategorija 27 ES valstybėse narėse – jos dalis sudarė 26 %

4 diagrama. ES 27 valstybių energijos suvartojimas pagal sektorius 2019 m., palyginti su 2010 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostatu duomenimis ir JRC ataskaita „Energy Consumption and Energy Efficiency trends in the EU-28, 2000–2018“.

11 Įmonės gali priklausyti visiems pirmiau minėtiems sektoriams, išskyrus namų ūkius. Komisija įmonę apibrėžia kaip bet kurį ekonominę veiklą vykdančią subjektą, kad ir koks jo teisinis statusas⁸. Šią apibrėžtį naudojame visoje ataskaitoje.

12 Pagrindinė teisinė priemonė energijos vartojimo efektyvumo srityje yra Energijos vartojimo efektyvumo direktyva⁹. Joje reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų priemones nacionaliniam energijos vartojimo efektyvumo tikslui pasiekti ir taip prisidėtų įgyvendinant ES tikslus. Valstybės narės savo nacionaliniuose efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planuose (NEEVVP) išsamiai aprašo energijos tiekimo,

⁸ Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžties (OL L 124, 2003 05 20, p. 36) priedo 1 straipsnis.

⁹ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

perdavimo ir paskirstymo, taip pat galutinio energijos vartojimo sektoriams taikytinas priemonės¹⁰.

13 Valstybės narės privalo parengti ir pateikti NEEVP. Tai – strateginiai dokumentai, kuriuose nustatomas nuoseklus požiūris į energijos vartojimo efektyvumo didinimą nacionaliniu lygmeniu. Juose siūlomos priemonės ir orientaciniai finansavimo poreikiai, įskaitant iš ES fondų¹¹. Valstybės narės kartais skiria didelį nacionalinį finansavimą siūlomoms priemonėms remti pagal savo nacionalinį efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planą.

14 ES ne tik nustato ES energijos suvartojimo mažinimo tikslus ir stebi jų įgyvendinimą pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą ir Reglamentą dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo¹², bet ir remia energijos vartojimo efektyvumo didinimą įmonėse taikydama papildomus finansavimo mechanizmus, pavyzdžiui, skirdama sanglaudos politikai arba moksliniams tyrimams ir inovacijoms numatytas lėšas. Mūsų vertinimu, bendra planuotų ES lėšų suma sudarė apie 3,8 milijardo eurų.

15 Didžiausias ES finansavimas energijos vartojimo efektyvumui didinti įmonėse skiriamas iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo (SF), t. y. iki 2,4 milijardo eurų, kuriuos planuota skirti 2014–2020 m. (apie 60 % 3,8 milijardo eurų). Didžioji sanglaudos politikai numatytų lėšų dalis (93 %) skiriama iš ERPF, o likusi dalis – iš SF.

Komisijos ir valstybių narių vaidmuo

16 Komisija (Energetikos generalinis direktoratas) rengia ir įgyvendina ES energetikos politiką. Jis rengia energijos vartojimo efektyvumo skatinimo pasiūlymus, prižiūri direktyvų įgyvendinimą ir stebi valstybių narių pažangą siekiant energetikos tikslų.

¹⁰ Komisijos įgyvendinimo sprendimas 2013/242/ES dėl nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planų formos nustatymo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/27/ES (OL L 141, 2013 5 28, p. 48).

¹¹ SWD(2013) 180 final, 3.1.9 skirsnis.

¹² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

17 Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas ir valstybės narės bendrai valdo regioninės plėtros fondą (ERPF) ir Sanglaudos fondą (SF). Taigi Komisija dalijasi su valstybėmis narėmis atsakomybe už išlaidų efektyvumą ir veiksmingumą.

18 Praktiškai valstybės narės rengia partnerystės susitarimus ir veiksmų programas (VP) ir paskiria vadovaujančiąsias institucijas VP valdyti ir įgyvendinti. Veiksmų programose nustatomi prioritetai ir atitinkamas finansavimas, neviršijantis nacionalinio asignavimo ribos.

19 Nacionalinis efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas turėtų būti pagrindas nustatant paramos pagal energijos vartojimo efektyvumo investicijų prioritetą pobūdį¹³. Vadovaujančiosios institucijos finansinę paramą pagal VP gali išmokėti dotacijomis arba finansinėmis priemonėmis (pvz., paskolomis).

20 Komisija finansinio laikotarpio pradžioje tvirtina valstybių narių parengtas veiksmų programas ir stebi šių programų vykdymą, dalyvaudama stebėsenos komitetų posėdžiuose ir peržiūredama metines įgyvendinimo ataskaitas. Galiausiai, ji turi įvertinti finansavimo rezultatus.

---

¹³ Europos Komisija. [Thematic guidance fiche for desk officers – Energy efficiency investments](#), 2014 m., 2.1 skirsnis.

Audito apimtis ir metodas

21 Neseniai ES susitarė padidinti savo klimato srities užmojus. Naujose parengtose ataskaitose apžvelgėme energijos vartojimo efektyvumo priemones, taikomas didelėms energijai imlioms pramonės šakoms¹⁴, pastatams¹⁵ ir produktams¹⁶, todėl nusprendėme papildyti savo analizę ir konkrečiai išnagrinėti paramą investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą įmonėse iš ERPF ir SF, kurie yra pagrindiniai ES finansavimo šaltiniai.

22 Siekėme, kad duomenys apie ES bendrai finansuojamus energijos vartojimo efektyvumo projektus taptų prieinamesni suinteresuotiesiems subjektams ir jais remiantis būtų pateiktos naujos analitinės įžvalgos.

23 Pagrindinis audito klausimas buvo:

„Ar ES sanglaudos politikos fondų lėšos, skirtos įmonių energijos vartojimo efektyvumui didinti, buvo panaudotos tinkamai?“

24 Siekdami atsakyti į pagrindinį audito klausimą atsakėme į šiuos smulkesnius klausimus:

- a) Ar Komisija ir valstybės narės, atsižvelgdamos į energijos vartojimo efektyvumo tikslus, įvertino tinkamiausią ES lėšų panaudojimą?
- b) Ar valstybės narės taikė procedūras, pagal kurias galima atrinkti efektyvius projektus?
- c) Ar projektų rezultatai gali parodyti, kad energijos vartojimo efektyvumas įmonėse padidėjo?

---

¹⁴ [Specialioji ataskaita Nr. 18/2020](#) „ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokamų leidimų paskirstymas turėjo būti tikslingesnis“.

¹⁵ [Specialioji ataskaita Nr. 21/2012](#) „Sanglaudos politikos investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ekologinis veiksmingumas“ ir [specialioji ataskaita Nr. 11/2020](#) „Pastatų energijos vartojimo efektyvumas: vis dar reikia daugiau dėmesio skirti ekonominiam veiksmingumui“.

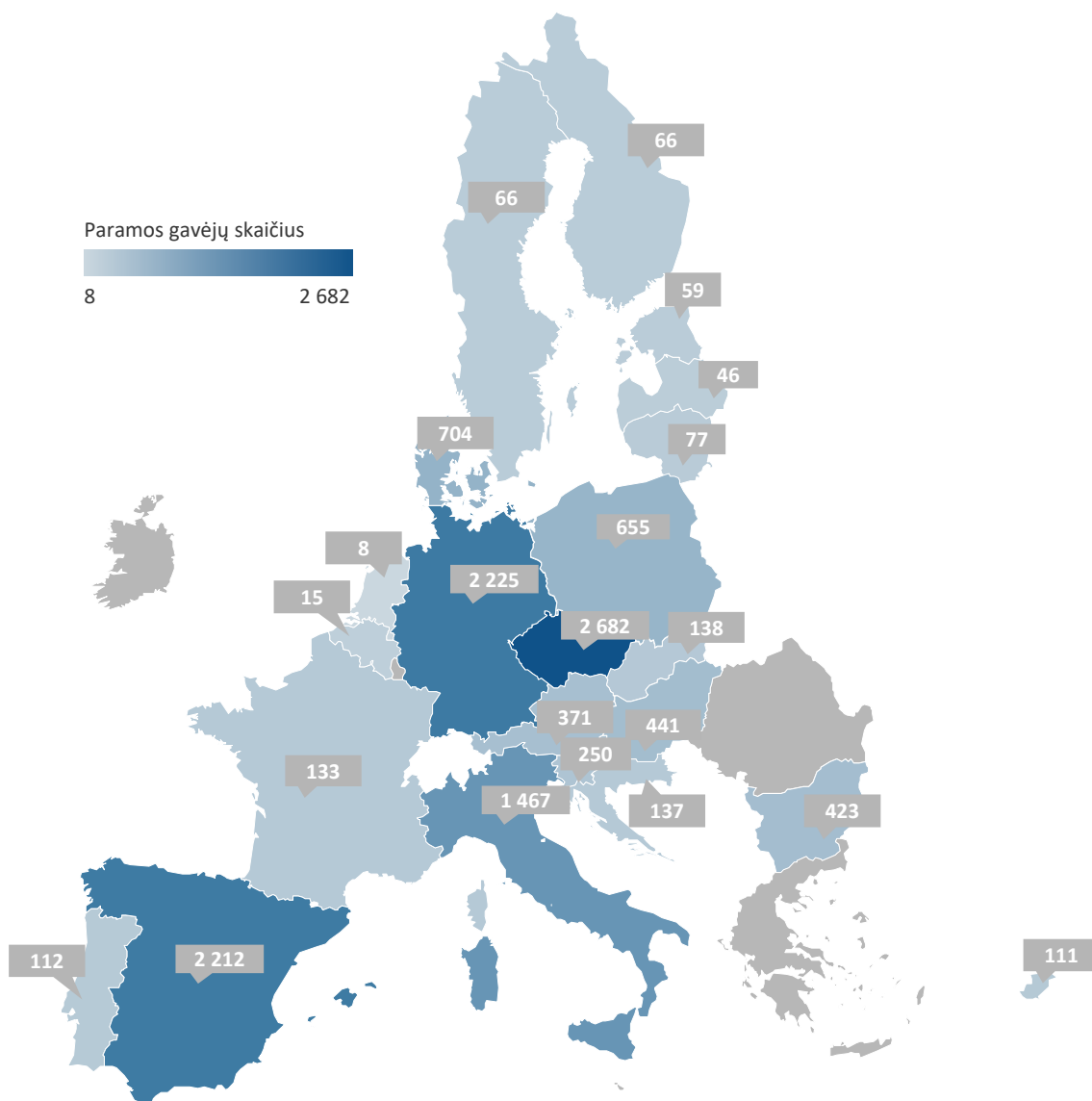
¹⁶ [Specialioji ataskaita Nr. 01/2020](#) „ES veiksmų ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityse: svarbų indėlį didinant energijos vartojimo efektyvumą mažina dideli vėlavimai ir reikalavimų nesilaikymas“.

25 Daugiausia dėmesio skyrėme 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu 27 ES valstybėse narėse bendrai finansuojamų investicijų į energijos vartojimo efektyvumą įmonėse efektyvumui ir veiksmingumui.

26 Įvertinome Komisijos ir valstybių narių darbą, ypač tai, kaip jos planavo ir naudojo ERPF ir SF lėšas energijos vartojimo efektyvumo tikslams, skatindamos efektyvius ir veiksmingus projektus. Galiausiai įvertinome stebėsenos sistemą ir faktinius bendrai finansuojamų projektų rezultatus.

27 Remdamiesi valstybių narių pateikta informacija, sudarėme daugiau kaip 12 000 projektų, pažymėtų energijos vartojimo efektyvumo ženklu, sąrašą (padėtis 2020 m. spalio mėn. pabaigoje). Šie dotacijomis finansuojami projektai vykdomi 22 valstybėse narėse ir yra susiję su 83 veiksmų programomis. **5 diagramoje** pavaizduotas jų išsidėstymas ir koncentracija pagal projektų skaičių. **I priede** pateikiama iš institucijų gautos informacijos apie projektus apžvalga.

5 diagrama. Projekto įgyvendinimo vieta

Pilkai pažymėtos šalys nenumatė lėšų ar neatrinko jokių energijos vartojimo efektyvumo projektų.

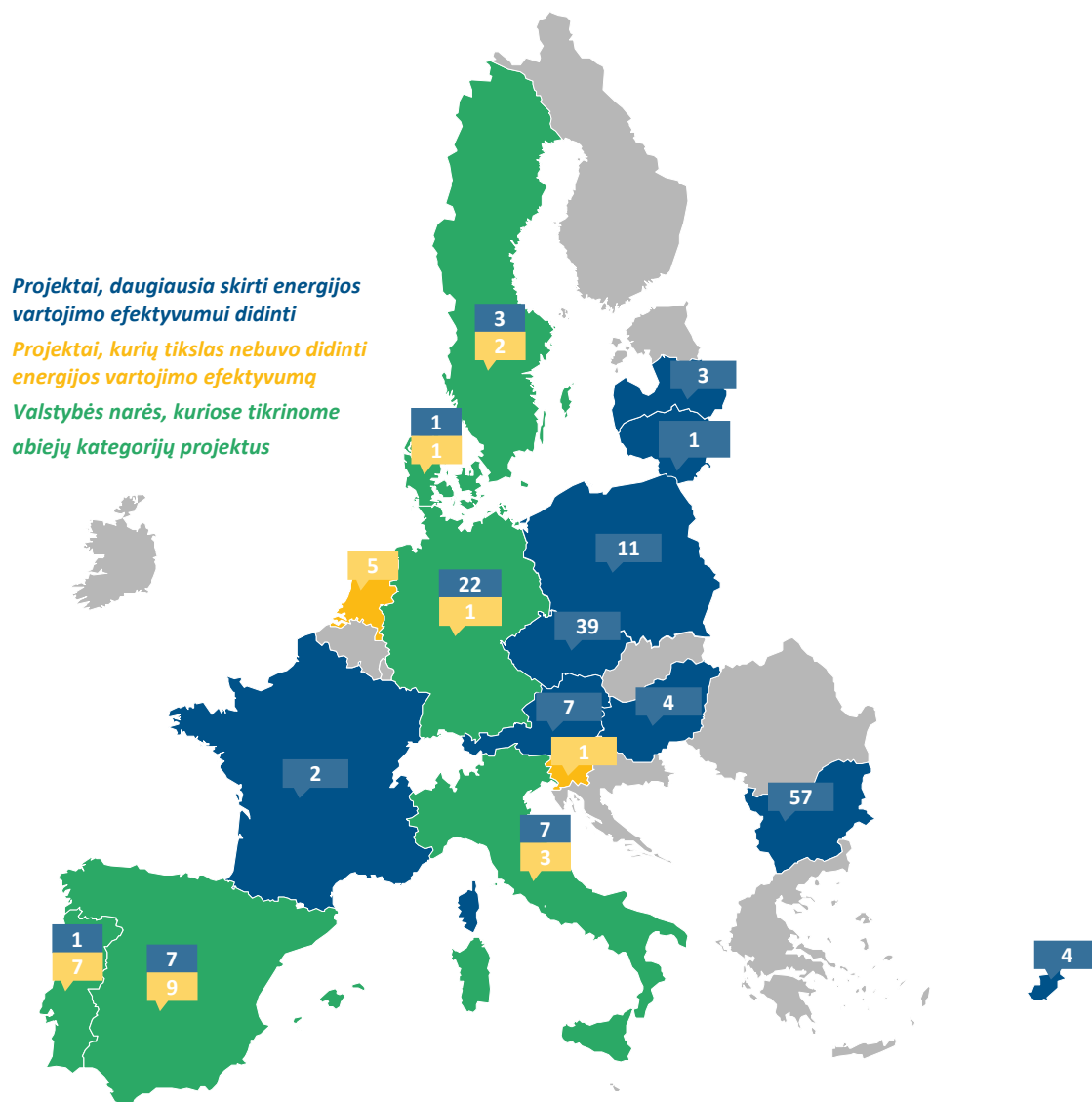
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis iš vadovaujančiųjų institucijų gauta projektų informacija.

28 Remdamiesi trumpu institucijų pateiktu aprašymu, pastebėjome, kad bent 18 % projektų, sudarančių ne mažiau kaip 11 % jiems numatytų lėšų, nebuvo energijos vartojimo efektyvumo projektai.

29 Iš projektų sąrašo atrinkome užbaigtus projektus (apie 5 000). Iš pastarųjų atrinkome 198 projektų statistinę imtį, taikydami piniginio vieneto atranką, siekdami išanalizuoti gautą finansinę paramą ir jos indėlį į projekto sritį bei rezultatus. Iš atrinktų projektų ERPF lėšomis buvo finansuojami 195 projektai, vykdomi pagal 40 veiksmų programų 16 valstybių narių, o SF lėšomis – likę trys projektai, visi vykdomi pagal vieną

kitos valstybės narės veiksmų programą. **6 diagramoje** pavaizduotas jų išsidėstymas, o **II priede** apžvelgiamos įimtį įtrauktų projektų charakteristikos.

6 diagrama. Mūsų projektų imtis

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis vadovaujančiųjų institucijų pateikta informacija apie projektus ir projektų paraiškėmis.

30 Iš mūsų 198 projektų imties 163 projektai buvo energijos vartojimo efektyvumo investiciniai projektai ir 6 projektai, susiję su konsultacijomis ir auditu energetikos klausimais (pastarieji projektai buvo vykdomi Lietuvoje, Švedijoje ir Vokietijoje), kurie sudarė iki 85 % projektų.

31 Be šių projektų, į mūsų imtį pateko 29 kitų rūšių projektai (15 %), kurių negalime laikyti energijos vartojimo efektyvumo projektais; iš jų 12 buvo atsinaujinančiosios energijos projektai.

32 Atrinktuose energijos vartojimo efektyvumo investiciniuose projektuose sutaupytą energiją ir jos efektyvumą vertinome peržiūrėję projektų dokumentus ir paramos gavėjų atsakymus į apklausos klausimus. Apklausą išsiuntėme visiems atrinktiems paramos gavėjams. Klausimais buvo siekiama surinkti papildomos informacijos apie investicijas (t. y. laiką, finansinių veiklos rodiklių taikymo mastą, investavimo laikotarpį ir sutaupytos energijos kiekį), naudojamus energijos šaltinius ir jų sąnaudas, taip pat paramos gavėjų nuomonę apie ES lėšų naudą jų projektams. Atsakymai buvo pateikti dėl 142 iš 163 energijos vartojimo efektyvumo projektų (87 %).

33 Nenagrinėjome projektų, finansuojamų tik finansinėmis priemonėmis, ir klausimų, susijusių su tinkamumu finansuoti, teisėtumu ir tvarkingumu, įskaitant pagalbos intensyvumo taisyklių laikymąsi.

Pastabos

Neaiški ES finansavimo ir įmonių poreikių sąsaja

34 Įvertinome, ar ES lėšos buvo tinkamai suplanuotos atsižvelgiant į energijos vartojimo efektyvumo tikslus. Manome, kad patikimas planavimas pasižymi šiomis savybėmis:

- a) Komisija nustato energijos vartojimo efektyvumo potencialą ir pagrindžia įmonių viešojo finansavimo poreikius prieš nustatydamą energijos vartojimo efektyvumo prioritetą įmonėse;
- b) pagal veiksmų programas skiriamas finansavimas yra suderintas su NEEVP nustatytais tikslais;
- c) skatinamas geras įvairių veiksmų programų įsisavinimas;
- d) institucijos gali pagrįsti, kad jų pasirinkta finansavimo priemonė buvo ekonomiškai efektyvus būdas pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus.

Komisija nenustatė ES lėšų poreikio

35 Įvertinome Komisijos darbą prieš nustatant investavimo prioritetą „Energijos vartojimo efektyvumas įmonėse“. Peržiūrėjome Komisijos naudojamų modeliavimo priemonių (modelio PRIMES) ir 2014–2020 m. ERPF ir SF poveikio vertinimo rezultatus. Siekėme nustatyti duomenis apie įmonių potencialą ir viešojo finansavimo poreikius, kurie turi būti tenkinami pagal planuojamą išlaidų sistemą.

36 Modeliavimo priemonės suteikė duomenų apie energijos suvartojimą ir energijos taupymo potencialą kiekviename veiklos sektoriuje (t. y. pastatų, transporto, pramonės), bet ne konkrečiai apie įmones. Atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės renka sektorių statistinius duomenis naudodamos bendrą Europos klasifikavimo sistemą, pagal kurią neidentifikuojamos kiekvieno sektoriaus įmonės, gauti konkrečius duomenis apie įmones yra sudėtinga.

37 ERPF ir SF poveikio vertinimas buvo bendresnio pobūdžio, jame aukštesniu lygmeniu nagrinėti teminiai tikslai, o ne siūlomi finansavimo prioritetai. Jame neišnagrinėtas energijos vartojimo efektyvumo didinimo įmonėse potencialas ir nenustatyta konkrečių su tuo susijusių įmonių viešojo finansavimo poreikių.

38 Sanglaudos politikos fondų reglamentuose siūloma, kad ERPF ir SF lėšomis pagal investicijų prioritetą „energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo įmonėse skatinimas“ būtų remiamos visos įmonės, o ne konkretūs sektoriai.

39 ERPF ir SF poveikio vertinime nebuvo įvertintas šių fondų indėlis siekiant energijos vartojimo efektyvumo tikslų¹⁷ ir tikėtini į šias įmones investuotų lėšų rezultatai.

Dauguma valstybių narių nustatė tikslus, susijusius su energijos vartojimo efektyvumu įmonėse, tačiau nebūtinai susijusius su nacionaliniais efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano tikslais.

40 NEEVVP turėtų būti pagrindas nustatant finansinės paramos energijos vartojimo efektyvumui įmonėse poreikį ir pobūdį, be kita ko, iš ES šaltinių. Viešosiomis lėšomis visų pirma turėtų būti finansuojamos sritys, kuriose yra trūkumų siekiant NEEVVP nustatytų tikslų, o energijos vartojimo efektyvumo strateginiai dokumentai ir ERPF / SF strateginiai dokumentai (partnerystės susitarimas ir veiksmų programa) turėtų būti glaudžiai suderinti¹⁸.

41 Į mūsų imtį įtrauktos valstybės narės savo nacionalinėse arba regioninėse veiksmų programose nustatė „konkrečius tikslus“ (žr. [1 langelį](#), kuriame pateiktos į imtį įtrauktos programos). Daugumoje programų (73 %) numatyti tikslai, tiesiogiai susiję su energijos vartojimo efektyvumu įmonėse, kitose (15 %) numatytas konkretus tikslas, kuris gali būti laikomas lygiavėriu – CO₂ išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas. 12 % užsibrėžė tikslus, kurie gana skyrėsi nuo energijos vartojimo efektyvumo įmonėse koncepcijos.

1 langelis

Veiksmų programos konkrečių tikslų pavyzdžiai

Energijos vartojimo efektyvumo tikslai

- Didinti energijos vartojimo efektyvumą įmonėse (tam tikros programos Danijoje, Ispanijoje, Lenkijoje, Portugalijoje ir Švedijoje).

¹⁷ 2011 m. spalio 6 d. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas [SEC\(2011\) 1138 final](#).

¹⁸ „Thematic guidance fiche for desk officers – Energy efficiency investments“, 2014 m.

- Gerinti energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą verslo sektoriuje arba įmonėse (Čekija, Vokietija, Italija, Vengrija).
- Gerinti įmonių energijos taupymą (Vokietija, Kipras, Latvija).
- Padidinti metinį energijos vartojimo efektyvumą apie 5 % (Austrija).
- Sumažinti energijos suvartojimo intensyvumą ekonomikoje (Bulgarija) arba pramonės įmonėse (Lietuva).

CO₂ kiekio mažinimo tikslai

- Sumažinti įmonių išmetamą CO₂ kiekį (Vokietija, Švedija).

Kiti tikslai, nesusiję su energijos vartojimo efektyvumu įmonėse

- Sumažinti energijos suvartojimą miestuose, kuriuose gyvena daugiau kaip 30 000 gyventojų (Danija).
- Didinti inovacijų dalį (Nyderlandai, Lenkija).
- Didinti tarptautinį MVĮ konkurencingumą (Slovėnija).

42 Valstybių narių, kuriose atliktas auditas, NEEVVP nustatytos įvairiems veiklos sektoriams skirtos energijos vartojimo efektyvumo priemonės. Juose nėra konkrečios įmonių potencialo ir poreikių analizės (to nereikalaujama pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą). Kaip nurodėme Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje Nr. 11/2020¹⁹, rengiant 2014–2020 m. veiksmų programas dėl laiko nebuvo galima tinkamai atsižvelgti į valstybių narių NEEVVP nurodytus poreikius.

43 Nustačius bendresnį prioritetą ES lygmeniu, valstybės narės galėjo pritaikyti paramą pagal savo konkrečius poreikius. Tačiau daugumoje iš septyniolikos apžvelgtų valstybių narių energijos vartojimo efektyvumo įmonėse investicijų prioritetas veiksmų programose nebuvo aiškiai susietas su poreikių vertinimu NEEVVP.

44 Išimtis būtų Bulgarija ir Slovėnija – jos savo programose nustatė konkrečią sąsają tarp energijos vartojimo efektyvumo įmonėse tikslo ir NEEVVP; Ispanija, Prancūzija, Italija ir Kipras (septyniose programose šiose šalyse) nustatė reikalavimą, kad projektai atitiktų nacionalines arba regionines strategijas.

¹⁹ Audito Rūmų [specialioji ataskaita Nr. 11/2020](#) „Pastatų energijos vartojimo efektyvumas: vis dar reikia daugiau dėmesio skirti ekonominiam veiksmingumui“.

45 Naujuoju programavimo laikotarpiu Bendrųjų nuostatų reglamente²⁰ aiškiai reikalaujama, kad tvirtindama veiksmų programas Komisija atsižvelgtų į atitinkamus iššūkius, nustatytus integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, kurie 2021 m. pakeis NEEVVP.

Planuojama parama pastaraisiais metais sumažėjo, o didžioji dalis lėšų sutelkta keliose valstybėse narėse.

46 2014–2020 m. Bendrųjų nuostatų reglamente²¹ pirmenybė teikiama ekonomikos augimą skatinančioms išlaidoms, be kita ko, energijos vartojimo efektyvumo srityje. Kai valstybės narės nusprendžia finansiškai remti energijos vartojimo efektyvumą įmonėse, jos turi derinti finansavimą su nustatytais poreikiais, kad kuo geriau išnaudotų ES išlaidų sistemos išteklius.

47 Nustatėme 24 valstybes nares, kurios numatė lėšų energijos vartojimo efektyvumui įmonėse pagal 110 veiksmų programų (padėtis 2020 m. pradžioje), iš kurių septynios yra teritorinio bendradarbiavimo programos.

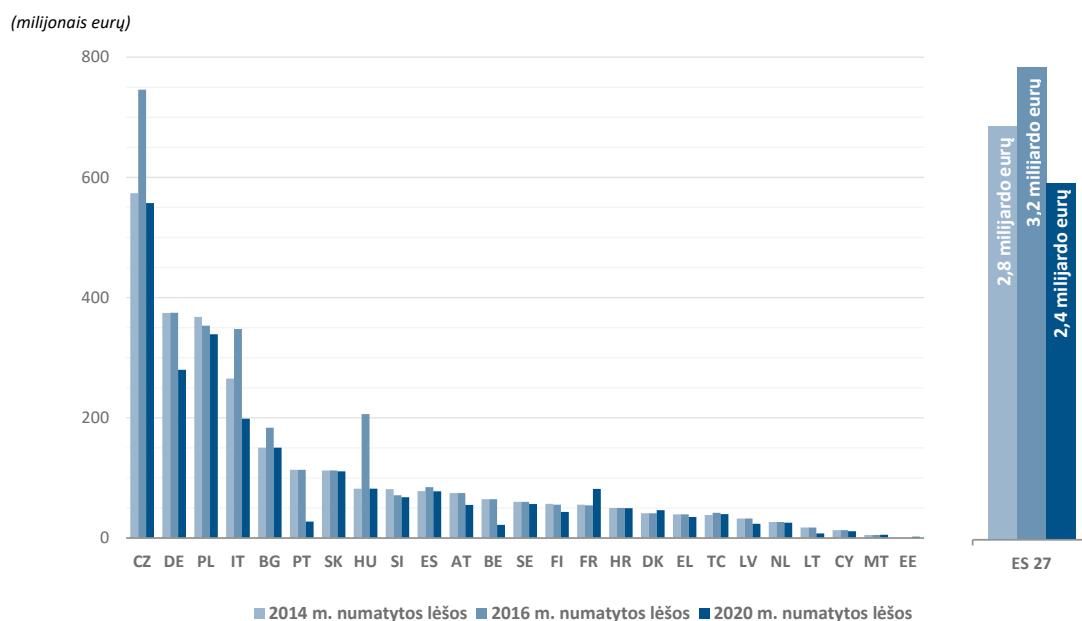
48 Iš viso šiam laikotarpiui skirtos lėšos iš pradžių sudarė 2,8 milijardo eurų. Iki 2016 m. valstybės narės šią sumą padidino iki 3,2 milijardo eurų, o 2020 m. sumažino iki 2,4 milijardo eurų. Šie pakeitimai pateikti **7 diagramoje**.

---

²⁰ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų finansinės paramos priemonės finansinės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159).

²¹ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

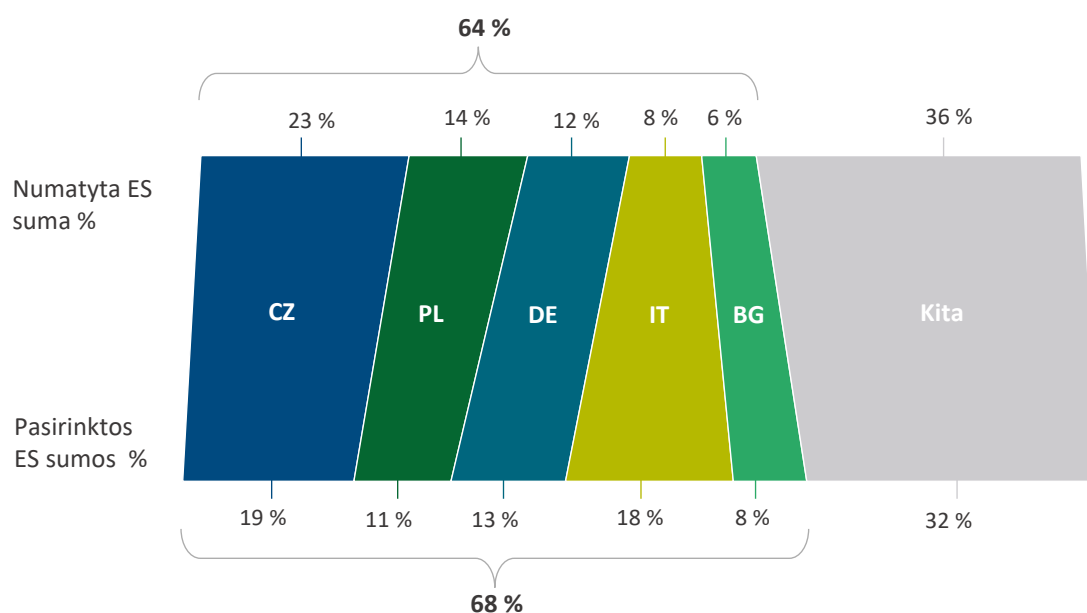
7 diagrama. Laikui bėgant sumažėjo ERPF / SF lėšų, numatytų energijos vartojimo efektyvumui įmonėse didinti (ES 27)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis SFC (Europos Sąjungos struktūrinių fondų komunikacijos sistemos) duomenimis, gautais iš valstybių narių ir teritorinio bendradarbiavimo (TB) programų.

49 Penkioms valstybėms narėms (ES 27) teko 64 % energijos vartojimo efektyvumo didinimui įmonėse skirtų lėšų. Jos preliminariai atrinko projektus, kuriems skirta 68 % visų lėšų. **8 diagramoje** pateikta išsami informacija.

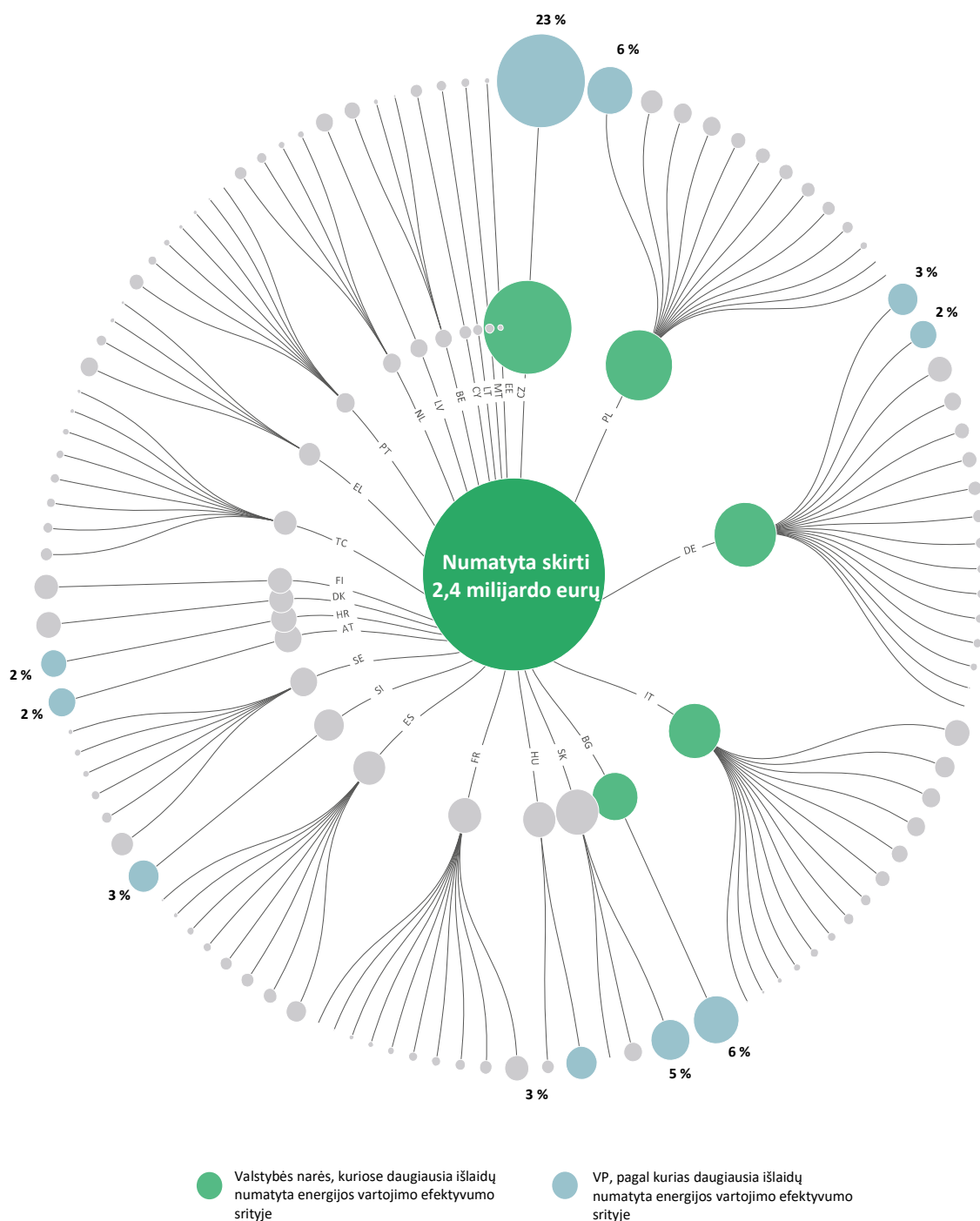
8 diagrama. Numatytos ir atrinktos ERPF / SF lėšos energijos vartojimo efektyvumui įmonėse didinti (ES 27)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2020 m. pabaigos SFC duomenimis, 2021 m. balandžio mėn. gautais iš „Infoview“ (Regioninės ir miestų politikos GD).

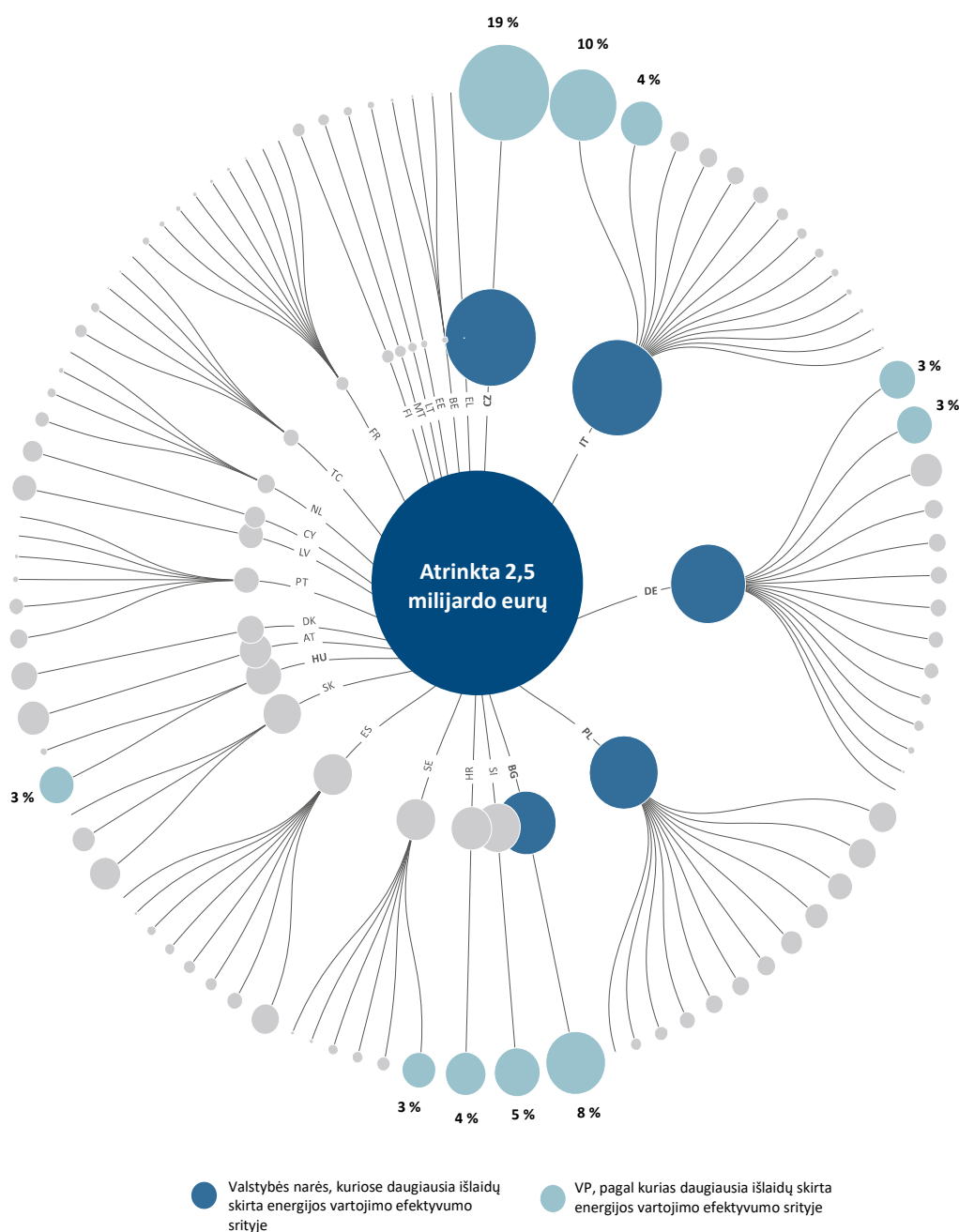
50 Iš 110 veiksmų programų dešimčiai veiksmų programų teko 55 % visų numatytų lėšų energijos vartojimo efektyvumui įmonėse didinti (žr. **9 diagramą**) ir 49 % atrinktų veiksmų lėšų. Likusi įmonėms skirtų energijos vartojimo efektyvumo lėšų dalis paskirstyta pagal 100 kitų veiksmų programų; dauguma jų sudaro labai nedidelius asignavimus, t. y. 2 % arba mažiau nei 2 % visų ES 27 asignavimų, skirtų energijos vartojimo efektyvumui įmonėse didinti.

9 diagrama. Numatytų lėšų pasiskirstymas pagal valstybes nares ir programas (ES 27)

51 Remiantis Komisijai pateiktais valstybių narių duomenimis, 2020 m. pabaigoje pagal veiksmų programas buvo paskirstytos visos energijos vartojimo efektyvumo didinimui įmonėse numatytos lėšos (105 % suplanuotų lėšų). Pagal 10 didžiausių veiksmų programų, atsižvelgiant į energijos vartojimo efektyvumo didinimui įmonėse numatytas sumas, buvo pasirinkta vidutiniškai daugiau veiksmų, nei numatyta (110 %), ir daugiau, palyginti su kitomis 100 veiksmų programų. Pagal pastarąsias programas atrinkti veiksmai vidutiniškai sudarė 85 % numatytų lėšų. **10 diagramoje** pateiktos atrinktiems veiksmams paskirstytos lėšos

10 diagrama. Lėšų, skirtų atrinktiems veiksmams valstybėse narėse ir programose (ES 27), paskirstymas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2020 m. pabaigos SFC finansiniais duomenimis.

Pagal veiksmų programas daugiausia buvo teikiamos dotacijos, bet šis pasirinkimas nebuvo motyvuojamas

52 Vadovaujančiosios institucijos turėtų pagrįsti finansavimo priemones, kurios laikomos tinkamomis politikos tikslams veiksmingai pasiekti. Nagrinėjome, ar veiksmų programose buvo pateikti motyvai ir kaip struktūriškai išdėstytos finansavimo priemonės.

53 Pagal 2014–2020 m. Bendrųjų nuostatų reglamentą, institucijos, priimdamos sprendimą ES lėšas išmokėti naudojant finansines priemones, turėtų atlikti *ex ante* vertinimą. Jos neprivalo pagrįsti pasirinkimo, kai naudojasi dotacijomis. Keliais atvejais institucijos savo atsakymuose paaiškino, kad *ex ante* vertinimai parodė, jog paramos gavėjai mažai domisi paskolomis, tačiau veiksmų programose jos finansavimo priemonių pasirinkimo nepagrindė. 2021–2027 m. Bendrųjų nuostatų reglamente reikalaujama tokio pagrindimo²².

54 Siekdami išanalizuoti finansinių priemonių naudojimo mastą, paprašėme vadovaujančiųjų institucijų pateikti galutinių ERPF ir SF paramos pagal tokias priemones gavėjų sąrašą. Taip pat išanalizavome, kokią dalį ERPF ir SF paramos sudaro paskolos.

55 Nors ir nepateikė kiekybinio įvertinimo, Komisija programos pradžioje laikėsi nuomonės, kad ES lėšomis turėtų būti pritraukta kuo daugiau privačių investicijų, skiriant minimalią viešąją paramą, ir kad finansinėmis priemonėmis turėtų būti remiamos investicijos, kurios, kaip tikimasi, bus finansiškai perspektyvios, o dotacijomis visų pirma turėtų būti remiamas energijos vartojimo auditas arba novatoriškos technologijos įmonėse²³.

56 Audito metu Komisija nurodė, kad jos patirtis energijos vartojimo efektyvumo finansavimo srityje parodė, jog dotacijos komponentas, net ir kaip finansinės priemonės dalis, dažnai yra būtinas investiciniams sprendimams priimti.

57 Daugumoje veiksmų programų siūlomos tik dotacijos. Nors daugelis paramos gavėjų (72 %) atsakė, kad ES dotacija padėjo jiems apsispręsti investuoti, daugiau nei pusė (63 %) taip pat nurodė, kad jie jau buvo suplanavę investicijas ir kad ES dotacija investavimą paankstino.

²² Reglamento (ES) 2021/1060 22 straipsnio 3 dalies b punktas ir d punkto vii papunktis.

²³ „Thematic guidance fiche for desk officers – Energy efficiency investments“, 2014 m.

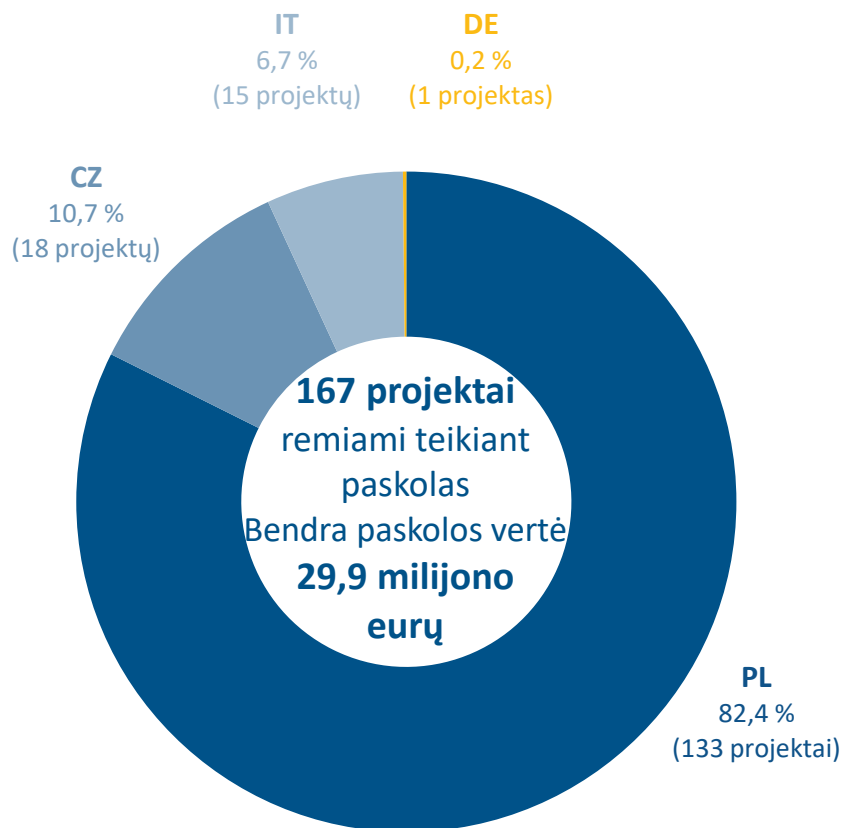
58 Energijos vartojimo efektyvumo inovacijos (viena iš sričių, kurioje Komisija manė, kad dotacijos yra būtinos) retai buvo tarp atrankos kriterijų (tik dviejose iš į mūsų imtį įtrauktos 41 veiksmų programos) ir atrenkant projektus jo svoris bendrame bale buvo labai nedidelis.

59 Kiti dotacijų mechanizmai, pavyzdžiui, grąžintinos dotacijos arba dotacijų ir paskolų deriniai, buvo naudojami rečiau. Trijose į mūsų imtį įtrauktose veiksmų programose dviejose valstybėse narėse projektams remti buvo naudojamos grąžintinos dotacijos, susietos su tam tikromis veiklos rezultatų sąlygomis.

60 Dar aštuonios veiksmų programos dviejose valstybėse narėse naudojo dotacijas kartu su paskolomis. Visų pirma iš duomenų bazės matyti, kad pagal šį mechanizmą remiami 794 projektai Italijoje ir 170 projektų Vengrijoje. Jie sudaro 8 % visų dotacijas gavusių projektų.

61 Septynios veiksmų programos kitose keturiose valstybėse narėse kai kuriuos projektus finansavo tik paskolomis, o kitus – dotacijomis. Iš viso nustatėme 167 projektus, remiamus tik paskolomis. Bendra paskolos vertė buvo 30 milijonų eurų, t. y. 1 % visų atrinktoms operacijoms skirtų lėšų. **11 diagramoje** pavaizduotas paskolų pasiskirstymas tarp šalių.

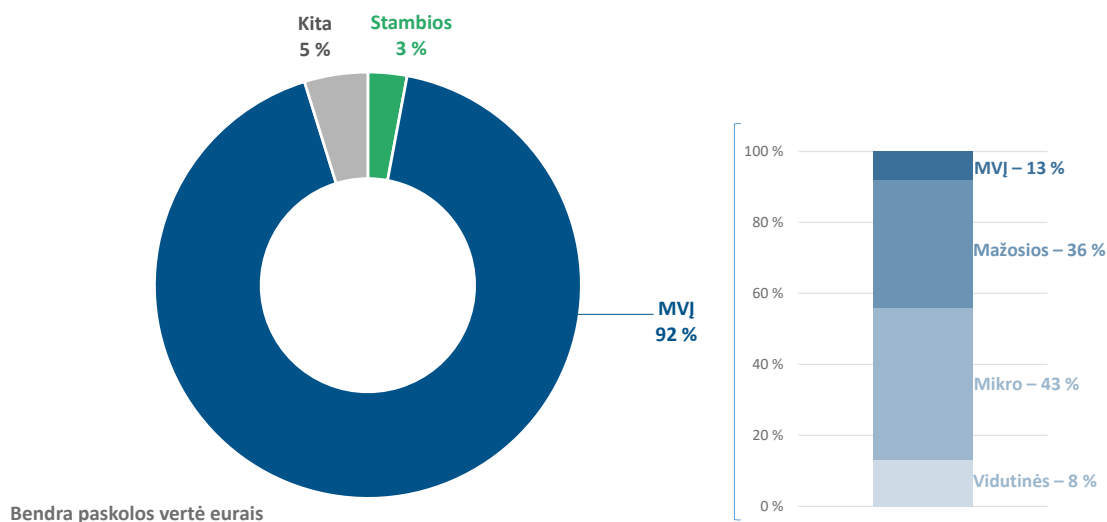
11 diagrama. Paskolos energijos vartojimo efektyvumui įmonėse

Šaltinis: Audito Rūmai, remdamiesi vadovaujančiųjų institucijų ir Europos investicijų banko atsiųstais projektų sąrašais.

62 Nustatėme, kad didžioji dalis „grynųjų“ ERPF/SF paskolų projektų buvo skirta MVĮ, t. y. daugiau kaip 92 % visos paskolintos sumos. Didelės įmonės paėmė labai nedaug paskolų (1 % visų paskolų gavėjų) ir šios paskolos sudaro nedidelę visų suteiktų paskolų dalį (3 %). **12 diagramoje** pateikta išsami informacija. MVĮ taip pat sudarė didžiąją dalį paskolų gavėjų kartu su dotacijomis (91 %).

12 diagrama. MVĮ yra pagrindinės ERPF/SF paskolų gavėjos

MVĮ = labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės kartu, neskirstant pagal dydį.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis vadovaujančiųjų institucijų ir Europos investicijų banko atsiųstais projektų sąrašais.

63 Projektų duomenų bazėje taip pat pastebėjome, kad iki 2020 m. liepos mėn., t. y. iki mūsų galutinio prašymo pateikti informaciją pateikimo dienos, kitų šešių veiksmų programų vadovaujančiosios institucijos, kurios planavo naudoti finansines priemones, nesudarė jokių sutarčių dėl projektų. Šios VP yra Bulgarijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Kroatijoje, Maltoje ir Slovakijoje.

64 Galiausiai išanalizavome viešųjų ir privačių lėšų santykį projektų imtyje ir duomenų bazėje. Nustatėme, kad abiem atvejais šiek tiek daugiau nei pusė visų tinkamų finansuoti išlaidų buvo finansuojamos privačiomis lėšomis (52 %). Likusią dalį sudarė viešosios lėšos. ERPF ir SF sudarė didžiąją atrinktiems veiksams panaudotų viešųjų lėšų dalį (86 %).

Valstybių narių procedūros dažnai skatino veiksmingumą

65 Įvertinome, ar atrankos procedūros skatino energijos vartojimo efektyvumo projektų veiksmingumą ir efektyvumą. Mūsų darbas apėmė atrankos procedūrų peržiūrą ir vertinimą, remiantis 163 energijos vartojimo efektyvumo projektų imtimi.

66 Manome, kad patikimos atrankos procedūros turėtų:

- a) reikalauti, kad energijos vartojimo efektyvumo investiciniai projektai pateiktų ir patvirtintų sutaupytos energijos kiekį paraiškoje ir užbaigus projektą;
- b) leistų vadovaujančiosioms institucijoms atrinkti veiksmingus ir efektyvius investicinius projektus;
- c) atrinkti veiksmingus projektus;
- d) naudoti atitinkamus duomenis kaip kriterijus.

Daugumoje atrankos procedūrų reikalaujama, kad paraiškose būtų nurodytas numatomas sutaupytos energijos kiekis, paprastai patvirtintas energijos vartojimo auditais.

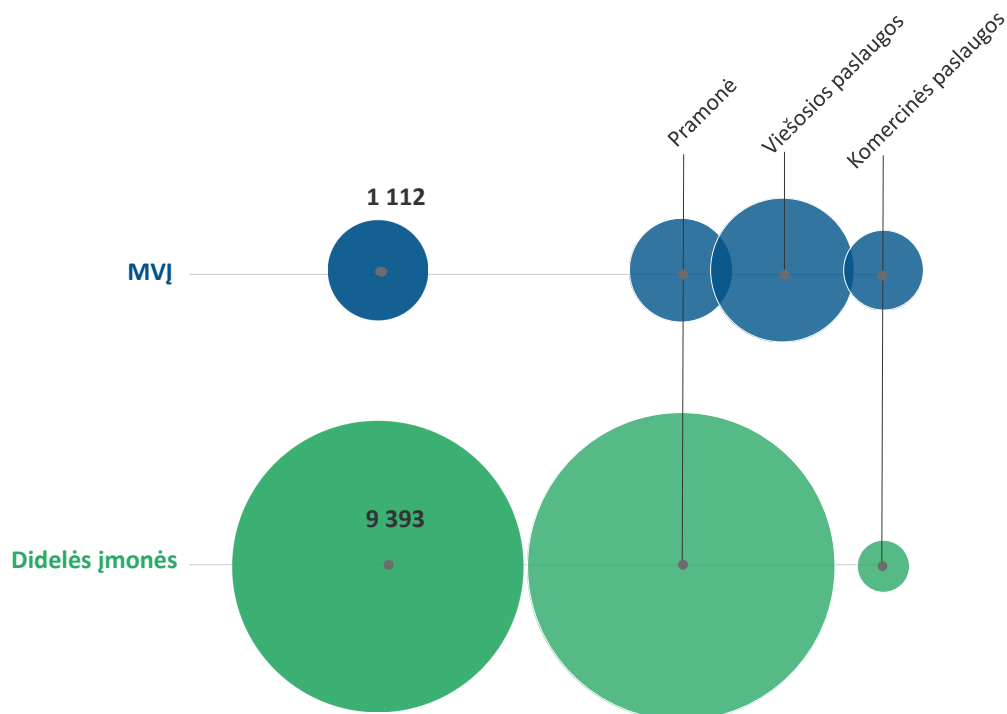
67 Įvertinome atrankos procedūras, siekdami patikrinti, ar paraiškose reikalaujama pateikti kiekybinius sutaupytos energijos įverčius. Po to nagrinėjome, ar į projektų paraiškas buvo įtrauktos numatomos sutaupytos lėšos ir ar jas patvirtino nepriklausomi ekspertai arba energijos vartojimo auditai.

Paraiškose nurodomos numatomos sutaupytos lėšos

68 Visų į mūsų imtį įtrauktų energijos vartojimo efektyvumo projektų atrankos procedūrose buvo reikalaujama, kad paraiškose būtų nurodytas bent numatomas sutaupytos energijos kiekis ir, didžiąją laiko dalį, numatomas išmetamo CO₂ kiekio sumažėjimas.

69 *13 diagramoje* pateikiama šiek tiek įžvalgų apie atrinktų energijos vartojimo efektyvumo projektų vidutinio tikėtino sutaupytos energijos kiekio pasiskirstymą pagal sektorius, remiantis paraiškose pateiktais skaičiais. Kaip ir tikėtasi, tai rodo, kad didelės įmonės vidutiniškai sutaupo daug daugiau visos energijos nei pramonės MVĮ ir kad pramonės įmonės sutaupo daugiau energijos nei paslaugų sektoriaus įmonės. Įtraukėme viešojo sektoriaus subjektus, vykdančius komercinę veiklą, kuriuos institucijos priskyrė prie įmonių.

13 diagrama. Numatomas vidutinis metinis sutaupytos energijos kiekis mūšų imtyje

Įmonės rūšis ir sektorius

Vidutinis planuojamas sutaupytos energijos kiekis MWh per metus

MVĮ	1 112
Pramonė	1 185
Energijos vartojimo efektyvumas	1 204
Energijos vartojimo efektyvumas ir integruoti atsinaujinantieji energijos ištekliai	992
Viešosios paslaugos	2 280
Energijos vartojimo efektyvumas	2 280
Komerčinės paslaugos	698
Energijos vartojimo efektyvumas	763
Energijos vartojimo efektyvumas ir integruoti atsinaujinantieji energijos ištekliai	561
Didelės įmonės	9 393
Pramonė	10 464
Energijos vartojimo efektyvumas	10 464
Komerčinės paslaugos	298
Energijos vartojimo efektyvumas	298

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis į imtį įtrauktų energijos vartojimo efektyvumo projektų paraiškėmis ir ex ante energijos vartojimo auditais.

70 Daugumai projektų (88 %) taip pat reikėjo į paraišką įtraukti numatomą išmetamo CO₂ kiekio sumažėjimą. Išskyrus kelias išimtis, institucijos nereikalavo sertifikuoto išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo. Kitų 20 energijos vartojimo efektyvumo projektų išmetamo CO₂ kiekio sumažėjimas nebuvo įvertintas.

Numatomi sutaupymai paprastai patvirtinami nepriklausomų ekspertų arba atlikus energijos vartojimo auditus, tačiau faktiniai rezultatai būna retesni

71 Energijos vartojimo auditai suteikia aiškią ir nepriklausomai patikrintą informaciją, leidžiančią įmonėms nustatyti savo energijos taupymo potencialą. Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje reikalaujama, kad didelės įmonės atliktų energijos vartojimo auditą, o valstybių narių institucijos skatintų MVĮ atlikti energijos vartojimo auditą, pavyzdžiui, sukuriant paramos schemas energijos vartojimo audito ir ekonomiškai efektyvių rekomendacijų, parengtų jį atlikus, įgyvendinimo išlaidoms padengti.

72 Dauguma mūsų imties institucijų reikalavo, kad paramos gavėjai patvirtintų numatomą finansuojamų investicijų sutaupyto energijos kiekį. Todėl *ex ante* energijos vartojimo auditai arba nepriklausomų ekspertų ataskaitos patvirtino daugumos projektų (87 %) tikėtiną sutaupyto energijos kiekį. Projektais nebuvo reikalaujama įrodyti, kad siūlomos investicijos buvo ekonomiškai efektyvūs veiksmai, nustatyti atlikus energijos vartojimo auditą.

73 Užbaigus projektą, 90 % paramos gavėjų pranešė apie projekto rezultatus, iš kurių 66 % pasiekė arba viršijo planuotas sutaupyto lėšas, o 24 % neatitiko lūkesčių. Mažiau nei ketvirtadalis (23 %) energijos vartojimo efektyvumo projektų turėjo nepriklausomą *ex post* vertinimą, kad būtų galima patikrinti pateiktus duomenis.

Vadovaujančiosios institucijos paprastai nustato minimalius veiklos rezultatų standartus

74 Siekiant maksimaliai padidinti ribotų išteklių poveikį, viešosiomis lėšomis turėtų būti finansuojami veiksmingi ir efektyvūs projektai ir atsižvelgiama į išlaidų mažinimą.

75 Priimant sprendimus dėl investicijų į energijos vartojimo efektyvumą svarbūs standartai. Atrankos procedūros visų pirma turėtų atitikti ES arba nacionalinius ir regioninius energijos vartojimo efektyvumo standartus ir veiksmų programos prioritetus.

76 ES teisės aktuose nustatyti pastatų²⁴ ir pramonės standartai²⁵, tačiau konkrečių standartų, taikomų įmonėms visoje ES, nėra. Tačiau Komisija sudaro palankesnes sąlygas keistis gerąja patirtimi, susijusia su investicijų į tvarią energetiką projektais. Pavyzdžiui, rizikos mažinimo energijos vartojimo efektyvumo platforma (DEEP) – atvirojo kodo iniciatyva, kurią Komisija vykdo kartu su finansų įstaigomis. Joje pateikiama informacija apie energijos vartojimo efektyvumo projektus iš visos ES pagal principą „iš apačios į viršų“, pavyzdžiui, apie atsipirkimo laikotarpį ir energijos taupymo sąnaudų medianą. Šią duomenų bazę naudojome kaip atskaitos tašką atlikdami projekto analizę.

77 Valstybėse narėse visais kvietimais, kuriuos išnagrinėjome, buvo skatinama projektų atranka pagal atitinkamose veiksmų programose nustatytus tikslus. Institucijos atrinko 141 iš visų 163 įimtų įtrauktų energijos vartojimo efektyvumo projektų (87 %) pagal kvietimus, kuriuose reikalaujama, kad būtų užtikrintas minimalus sutaupyta energijos kiekis, palyginti su ankstesne padėtimi arba nacionaliniais standartais.

78 Atkreipėme dėmesį į tai, kad veiksmų programose nustatyti minimalūs energijos taupymo reikalavimai ir jų užmojai įvairiose veiksmų programose labai skiriasi. **2 langelyje** pateikiami konkrečioms programoms taikomų minimalaus sutaupyta energijos kiekio standartų pavyzdžiai.

---

²⁴ 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo (OL L 153, 2010 6 18, p. 13) ir 2016 m. liepos 29 d. [Komisijos rekomendacija \(ES\) 2016/1318](#) dėl energijos beveik nevartojančių pastatų ir geriausios praktikos skatinimo gairių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad iki 2020 m. visi nauji pastatai beveik nevartotų energijos.

²⁵ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010 12 17, p. 17) ir 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

2 langelis

Minimalių energijos taupymo reikalavimų pavyzdžiai

Gamybinės investicijos/pramonė:

- Patvirtintas ne mažiau kaip 5 % sutaupytos energijos poveikis, susijęs su energijos vartojimo audito priemone (Bulgarija).
- Energijos vartojimo efektyvumo didinimas turi sumažinti pirminės energijos suvartojimą bent 10 %. Šildymo / šaldymo regeneravimo sistemose jų atgavimo norma turi būti ne mažesnė kaip 70 % (Vokietija).
- Pasiiekti, kad sutaupytos energijos dalis, palyginti su pirminės energijos suvartojimu, būtų didesnė arba lygi 10 % (Italija).
- Įgyvendinus projektą padidinti energijos vartojimo efektyvumą bent 25 % (Lenkija).

Įmonių pastatai:

- Energijos vartojimo efektyvumo priemonės, kurios viršija teisinius standartus (Vokietija ir Prancūzija).
- Mažiausiai 40 % sutaupyti apšvietimui, 5 % pramonės, gamybos ir biomasės sistemoms ir 20 % šildymui ir vėsinimui (Ispanija).
- Kapitalinė renovacija, kad būtų pasiekta ne žemesnė kaip B energinio naudingumo klasė (energinio naudingumo sertifikatas) arba sutaupyta daugiau kaip 40 % viso pastato suvartojamos energijos kiekio (Kipras).
- Planuojamas šiluminės energijos suvartojimas šildymui, įgyvendinus energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, neturi viršyti 110 kWh/m² per metus (Latvija).

Šaltinis: Kvietimų teikti paraiškas sąlygos ir atrankos kontroliniai sąrašai iš įvairių audituotų VP.

79 11 veiksmų programų 6 valstybėse narėse institucijos nustatydamos atrankos kriterijus nurodė minimalią išmetamo CO₂ kiekio sumažėjimo ribą. Tiksliau, 25 iš 163 energijos vartojimo efektyvumo projektų buvo taikomi tokie atrankos kriterijai (15 %).

80 Nagrinėdami efektyvumo standartų taikymą pastebėjome, kad 76 % energijos vartojimo efektyvumo projektų (124 iš 163) buvo atrinkti pagal kvietimus, kuriuose nustatyti veiksmingumo kriterijai, atsižvelgiant į išlaidas ir sutaupyta energiją (žr. pavyzdžius [3 langelyje](#)).

3 langelis

Projektų atrankai taikomų veiksmingumo kriterijų pavyzdžiai

- Didžiausia lėšų suma, skiriama už kiekvieną per metus sutaupytą kWh / MWh / GJ (Čekija, Vokietija, Latvija, Austrija).
- Energijos ir sąnaudų santykis, t. y. geriausiai įvertintų projektų atranka (Bulgarija, Ispanija).
- Mažiausias per metus sutaupytos energijos kiekis, tenkantis vienam investuotam milijonui eurų (Ispanija).
- Sąnaudų ir naudos santykis, t. y. geriausiai įvertintų projektų atranka (Italija).

Investicijos į energijos vartojimo efektyvumą gali būti veiksmingos ir be viešosios paramos

81 Siekdami išanalizuoti bendrą projekto veiksmingumą, palyginome vieno mūsų projektų energijos vieneto sutaupymo sąnaudas su atitinkamais lyginamaisiais kriterijais. nustatėme, kad informacija apie vidutines energijos taupymo sąnaudas DEEP duomenų bazėje ir elektros energijos kainą, t. y. energijos šaltinio, kurį daugiausia naudoja atrinkti paramos gavėjai, yra tinkami mūsų projektų lyginamieji kriterijai.

82 Elektros energijos sąnaudų mediana 2020 m. 27 ES valstybių narių ne namų ūkių vartotojams buvo 104 eurai/MWh²⁶. Į šias išlaidas neįtraukti susigrąžinami mokesčiai ir PVM.

83 Norėdami atlikti palyginimą, pirmiausia apskaičiavome, kiek energijos sutaupoma kiekvienu investuotu euru. Tai visos per investavimo laikotarpį sutaupytos energijos ir visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų santykis.

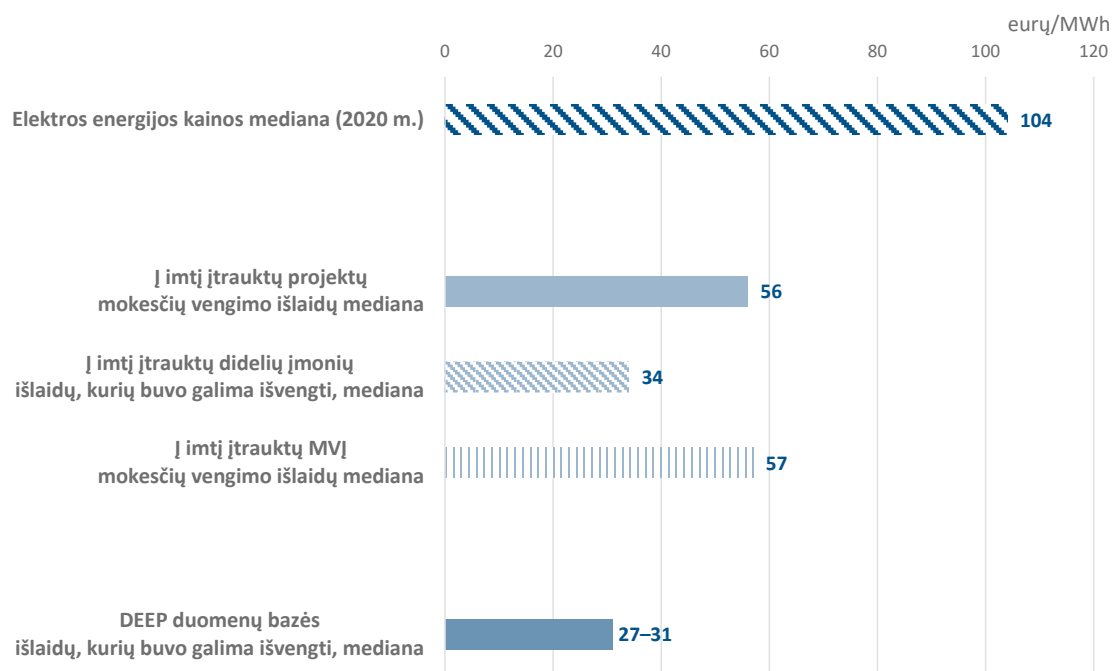
84 Tada nustatėme atvirkštinę vertę, t. y. sąnaudas, susijusias su vieno MWh sutaupyto energijos kiekio (vadinamųjų „išlaidomis, kurių buvo galima išvengti“) pasiekimu, atsižvelgiant į bendrą sutaupytos energijos kiekį per visą projektų įgyvendinimo laikotarpį. Skaičiavimas yra panašus į DEEP duomenų bazės projektams taikomą skaičiavimą.

²⁶ Eurostato duomenimis, 2020 m. duomenys.

85 Remdamiesi šiais duomenimis nustatėme, kad visų projektų išlaidų, kurių buvo galima išvengti, mediana yra 56 eurai. MVĮ išvengtų išlaidų mediana buvo 57 ir 34 eurai didelėms įmonėms.

86 **14 diagramoje** parodyta, kad sąnaudų mediana siekiant sutaupyti 1 MWh energijos (56 eurai) buvo pusė elektros energijos kainos medianos (104 eurai). Išsamesnė analizė parodė, kad ir VP lygmeniu, daugumoje VP (28 iš 30 su energijos vartojimo efektyvumo projektais) išlaidų, kurių buvo galima išvengti medianos taip pat buvo mažesnės už elektros kainą.

14 diagrama. Į imtį įtrauktų projektų, kuriuose nurodyta elektros kaina ir ES lyginamieji standartai, išlaidų, kurių buvo galima išvengti medianos palyginimas pagal įmonių rūšį

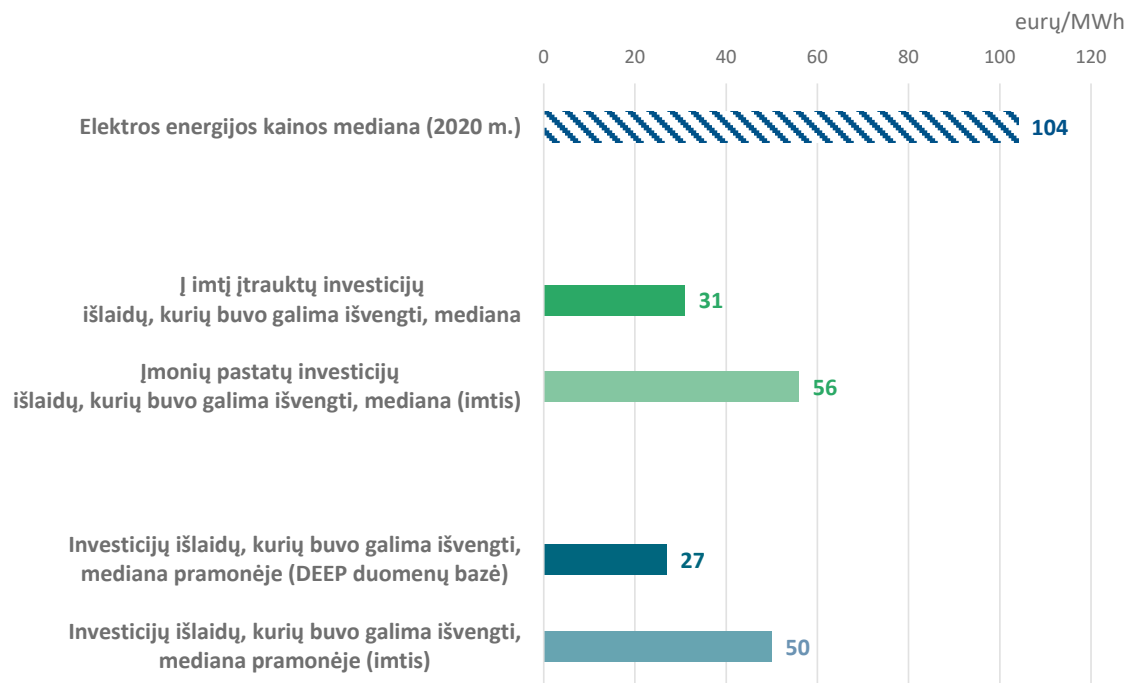

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis, atrinktų projektų duomenimis ir DEEP vertėmis.

87 Šis rezultatas rodo, kad visame pasaulyje projektai buvo veiksmingi. Visų pirma buvo ekonomiškai naudingiau investuoti į energijos taupymą nei mokėti už elektros energiją, net ir nesant ES dotacijos.

88 Tačiau mūsų išnagrinėti projektai buvo vidutiniškai ne tokie efektyvūs kaip DEEP projektai (žr. **14 diagramą** ir **15 diagramą**). Visų pirma, atrinktų projektų išlaidų, kurių buvo galima išvengti, mediana buvo didesnė nei DEEP vertės mediana (tiek didelėms įmonėms, tiek MVĮ, tiek pramonei ir pastatams).

15 diagrama. Į imtį įtrauktų projektų, kuriuose nurodyta elektros kaina ir ES lyginamieji standartai, išlaidų, kurių buvo galima išvengti medianos palyginimas pagal sektorių

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis, atrinktų projektų duomenimis ir DEEP vertėmis.

Finansiniai rodikliai, galingos veiklos rezultatų užtikrinimo priemonės, į kurias neatsižvelgė vadovaujančiosios institucijos

89 Dauguma mūsų apklausoje dalyvavusių paramos gavėjų, vertindami projektus, taikė finansinių veiklos rezultatų kriterijus:

- a) Atsipirkimo laikotarpis: (73 % paramos gavėjų).
- b) Vidinė grąžos norma (45 % paramos gavėjų).
- c) Grynoji dabartinė vertė (38 % paramos gavėjų).
- d) Rodikliai, kuriais vertinama sumažėjusios priežiūros, padidėjusio našumo, mažesnio naudojimosi kitų užtikrinimo priemonių paslaugomis ir panaši nauda (40 % paramos gavėjų).

90 Keletas vadovaujančiųjų institucijų, vertindamos projekto privalumus, naudojo finansinius rodiklius. Savo analizėje daugiausia dėmesio skyrėme atsipirkimo laikotarpio, t. y. dažniausiai paramos gavėjų naudojamo finansinio rodiklio, naudojimui.

91 Priešingai nei paramos gavėjai, institucijos, vertindamos projektus, atsipirkimo laikotarpį naudojo tik dviejose iš 30 veiksmų programų, pagal kurias įgyvendinami energijos vartojimo efektyvumo projektai. Visų pirma, finansavimą gautų tik tie projektai, kurių atsipirkimo laikotarpis viršija tam tikrą ribą (pvz., 2 metus). Institucijos nenustatė viršutinės atsipirkimo laikotarpio ribos, kad būtų galima nustatyti, ar projektus įmanoma įgyvendinti.

92 Įvertinome, kokį poveikį projekto efektyvumui turėtų atsipirkimo laikotarpio taikymas atrankos metu. Remdamiesi paramos gavėjų pateiktais duomenimis, pirmiausia apskaičiavome investicijų atsipirkimo laikotarpį. Naudojome bendrą tinkamų finansuoti išlaidų sumą, padalytą iš metinių sutaupytų išlaidų, gautų iš paraiškoje nurodyto sutaupytos energijos kiekio, jei toks buvo nurodytas. Jei ne, šias sutaupytas išlaidas apskaičiavome remdamiesi energijos kaina ir per metus sutaupytos energijos kiekiu. Neatsižvelgėme į papildomą naudą ir dėl jos sutaupytas lėšas, nes pagrindinis fondų tikslas buvo didinti energijos vartojimo efektyvumą.

93 Galėjome įvertinti 150 iš 163 atrinktų energijos vartojimo efektyvumo projektų atsipirkimo laikotarpį. Iš 150 projektų, kurių atsipirkimo laikotarpis buvo įvertintas, 132 projektuose taip pat buvo pateikta informacija apie investavimo laikotarpį.

94 Palyginome įvertintą atsipirkimo laikotarpį su kiekvieno iš šių projektų investavimo laikotarpiu. Pastebėjome, kad 6 % projektų atsipirkimo laikotarpis už investavimo laikotarpį buvo šiek tiek ilgesnis (mažesnis nei 10 % skirtumas), o trečdalis (29 %) – daug ilgesnis.

95 Atsižvelgiant į tai, kad pastarieji projektai greičiausiai buvo finansiškai neperspektyvūs, tai paskatino mus atlikti išsamią jų veiksmingumo analizę. Visų pirma, remdamiesi įvertintu atsipirkimo laikotarpiu ir investavimo laikotarpiu, ištyrėme, kokią įtaką šie veiksniai turėjo vidutinėms energijos išlaidoms, kurių buvo galima išvengti.

96 Apskaičiavome vidutinės vieno energijos vieneto (MWh) sutaupymo sąnaudas dviem etapais:

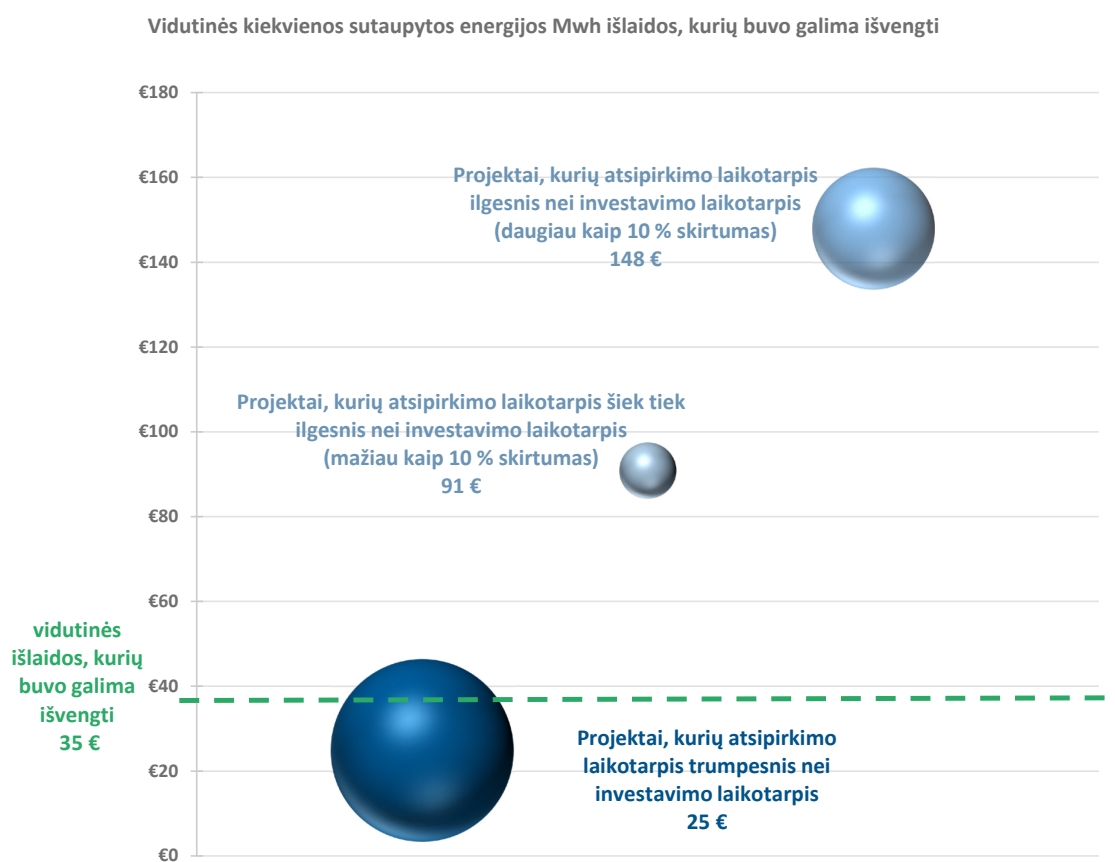
- a) Kadangi taikėme pinigine verte pagrįstą atranką, pradėdami nuo kiekvieno investuoto euro, pirmiausia apskaičiavome vidutinį sutaupytos energijos kiekį, tenkantį vienam investuotam eurui tam tikroje (sub)populiacijoje (MWh/€).
- b) Tada apskaičiavome vidutinės vieno energijos vieneto sutaupymo sąnaudas (arba išlaidas, kurių buvo galima išvengti) tai pačiai (sub)populiacijai kaip atvirkštinę pirmiau nurodytos vertės vertę (€/MWh).

97 Išanalizavome 132 projektus, apie kuriuos turėjome visus reikiamus duomenis apie išlaidas, kurių buvo galima išvengti, atsipirkimo ir investavimo laikotarpius. Nustatėme tris projektų kategorijas (pogrūpius), kurių įvertintas atsipirkimo laikotarpis buvo:

- a) trumpesnis nei investavimo laikotarpis (86 projektai);
- b) šiek tiek ilgesnis nei investavimo laikotarpis, t. y. iki 10 % skirtumas (8 projektai), ir
- c) ilgesnis nei investavimo laikotarpis, t. y. daugiau nei 10 % skirtumas (38 projektai).

98 Pastebėjome, kad vidutinės energijos mažinimo sąnaudos gerokai išaugo, kai atsipirkimo laikotarpis buvo ilgesnis nei investavimo laikotarpis (žr. **16 diagramą**). Dėl to kyla abejonų, ar tokiems projektams tikslinga skirti ES lėšų.

16 diagrama. Išlaidų, kurių buvo galima išvengti, pokytis atsižvelgiant į atsipirkimo laikotarpį

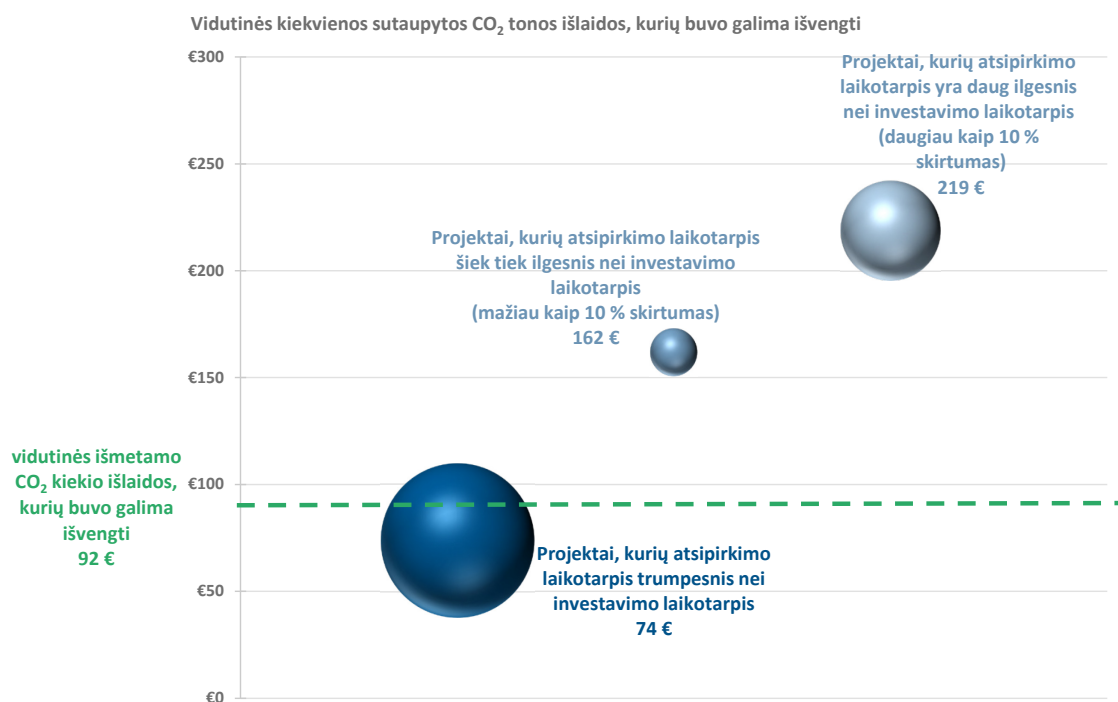

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis projektų paraiškų ir paramos gavėjų atsakymų duomenimis.

99 Projektų, kurių atsipirkimo laikotarpis labai trumpas, t. y. trumpesnis nei 5 metai, sąnaudos buvo gerokai mažesnės už vidurkį (26 eurai). Dėl to kyla abejonių, ar reikia skirti ES dotacijas šioms lėšoms plėtoti.

100 Taip pat analizavome, kaip atsipirkimo laikotarpio ir investavimo laikotarpio santykis paveikė vidutines CO₂ mažinimo sąnaudas 129 projektams, apie kuriuos turėjome visus šiuos duomenis, remdamiesi tais pačiais pogrupiais, kaip ir energijos išlaidų, kurių buvo galima išvengti, atveju (atitinkamai 85, 8 ir 36 projektai). Atkreipėme dėmesį į tą pačią tendenciją, kuri pavaizduota toliau pateiktoje **17 diagramoje**.

17 diagrama. Atsipirkimo laikotarpio, investavimo laikotarpio ir CO₂ išlaidų, kurių buvo galima išvengti, santykis

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis projektų paraiškų ir paramos gavėjų atsakymų duomenimis.

101 Galiausiai išanalizavome galimą institucijų nustatytų efektyvumo kriterijų, kuriais siekiama apriboti energijos taupymo ir išmetamo CO₂ kiekio mažinimo sąnaudas per visą investavimo laikotarpį, įtaką. Visų pirma siekėme nustatyti, ar šiais kriterijais buvo skatinamas projektų veiksmingumas.

102 Iš 124 projektų, kuriems taikomi su energija susiję efektyvumo kriterijai, t. y. sąnaudų ir energijos taupymo santykio vertinimo rodikliai, 107 projektai pateikė pakankamai duomenų, kad galėtume apskaičiuoti išlaidas, kurių buvo galima išvengti.

Iš 39 projektų, kuriems tokie kriterijai nebuvo taikomi, 35 projektai turėjo pakankamai duomenų, kad galėtume apskaičiuoti išlaidas, kurių buvo galima išvengti.

103 Pastebėjome, kad 142 projektų, apie kuriuos turėjome visus reikiamus duomenis, atrankos metu taikant efektyvumo kriterijus vidutinės išlaidos, kurių buvo galima išvengti, nebuvo žymiai mažesnės. Projektų, kuriems taikomi tokie kriterijai (107), vidutinės energijos išlaidos, kurių buvo galima išvengti, buvo 34 eurai, o projektų, kuriems netaikomos ribinės vertės (35), vidutinės energijos išlaidos buvo 37 eurai.

104 Taip pat išanalizavome CO₂ išlaidų, kurių buvo galima išvengti, ir CO₂ sąnaudų efektyvumo kriterijų nustatymo sąsają. 25 iš 163 projektų buvo taikomi tokie kriterijai. Taikydami tą pačią metodiką, kaip nurodyta pirmiau, pastebėjome, kad CO₂ sąnaudų efektyvumo kriterijus nesumažino vidutinių CO₂ išlaidų, kurių buvo galima išvengti.

105 Darome išvadą, kad energijos sąnaudų ir išmetamo CO₂ kiekio mažinimo efektyvumo kriterijų taikymas turėjo mažai įtakos vidutinių energijos arba CO₂ išlaidų, kurių buvo galima išvengti, mažinimui. Priešingai, naudojant atsipirkimo laikotarpį kaip papildomą projektų atrankos kriterijų būtų lengviau nukreipti ES lėšas į įgyvendinamus projektus ir padidinti lėšų efektyvumą (sumažinti energijos taupymo sąnaudas). Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje Nr. 11/2020 rekomenduojama taikyti įvairius energijos vartojimo efektyvumo pastatuose kriterijus.

106 Taikant šiuos veiklos rezultatų kriterijus institucijoms būtų lengviau priimti sprendimą dėl tinkamos finansavimo priemonės arba viešųjų lėšų poreikio. Įgyvendinant projektus, kurių atsipirkimo laikotarpis labai trumpas, o sąnaudos, kurių buvo galima išvengti, nedidelės, paskolos būtų ekonomiškai efektyviausias variantas; tikėtina, kad tie projektai būtų buvę įgyvendinti net ir be ES dotacijos. Priešingai, manome, kad ES parama nebuvo tinkama mažiau efektyviems projektams (žr. 94 dalį).

Dabartiniu veiklos peržiūros planu neįvertinamas bendras ES finansavimo įnašas

107 Komisija turėtų stebėti veiksmų programų rezultatus, atsižvelgdama į tai, ko ji tikėjosi iš ERPF ir SF, siekdama patenkinti įmonių energijos taupymo poreikius ir pasauliniu mastu siekti energijos vartojimo efektyvumo tikslų

Bendrajame veiklos peržiūros plane nepateikta konsoliduotos informacijos apie išdirbius ir rezultatus

108 2014–2020 m. ERPF ir SF reglamentuose nustatytas bendras veiklos peržiūros planas, skirtas ES finansavimo rezultatams stebėti. Kai kuriems bendriems ES investicijų prioritetams, t. y. energijos vartojimo efektyvumo pastatuose arba atsinaujinančiosios energijos projektams, reglamentuose nustatytas bendrų rodiklių rinkinys, leidžiantis stebėti išdirbius ir rezultatus (žr. [4 langelį](#)).

4 langelis

Bendrieji elektros energijos rodikliai

Atsinaujinančiųjų išteklių energija:

- Papildomas atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumas (MW).

Energijos vartojimo efektyvumas:

- Namų ūkių, priskirtų geresnei energijos vartojimo efektyvumo klasei, skaičius.
- Viešųjų pastatų metinio pirminės energijos suvartojimo sumažėjimas (kWh/metus).

109 Reglamente nenustatyti konkretūs bendri įmonių energijos vartojimo efektyvumo rodikliai. Komisija manė, kad kiekybiškai įvertinti energijos taupymo priemonių poveikį remiantis skaičiavimais „iš apačios į viršų“ yra sudėtinga, o susumuoti priemonės galima tik apytiksliai²⁷.

110 Patvirtinusi veiksmų programas, Komisija apskaičiavo, kad sanglaudos politikos fondai padės sumažinti metinį išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį maždaug 30 milijonų tonų CO₂ ir jų lėšomis bus finansuojamos energijos vartojimo efektyvumo ir kitos mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios iniciatyvos maždaug 57 000 įmonių 28 ES valstybėse narėse²⁸. Ši informacija neleidžia nustatyti išskirtinės energijos vartojimo efektyvumo projektų naudos.

²⁷ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2012/27/EU on Energy Efficiency“ [SWD\(2016\) 405 final](#), 2016 11 30.

²⁸ „Contribution of the European Structural and Investment Funds to the 10 Commission priorities: Energy Union and Climate“, Europos Komisija, 2015 m.

111 Nesant bendrų ES energijos vartojimo efektyvumo rodiklių įmonėms, vadovaujančiosios institucijos pasiūlė konkrečiai programai būdingus rezultatų ir išdirbių rodiklius. Dauguma rodiklių matuoja sutaupytą energijos kiekį arba energijos suvartojimo intensyvumo sumažėjimą. Kai kurios institucijos, siekdamos kiekybiškai įvertinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo rezultatus, naudojo bendrą veiklos rezultatų rodiklį, kuriuo matuojamas išmetamo CO₂ kiekio mažinimas.

112 Veiksmų programos lygmeniu konkrečioms programoms būdingi rodikliai iš esmės skiriasi (žr. [5 langelį](#)). Kartais net tarp tos pačios valstybės narės veiksmų programų (pvz., Vokietijos ir Italijos). Be to, kai kurie iš jų yra konteksto rodikliai, pateikiantys visos ekonomikos duomenis, o ne su projektais susijusius išdirbių ar rezultatų rodiklius.

5 langelis

Įvairiose programose energijos vartojimo efektyvumo rodikliai skiriasi

Rezultatų rodiklių pavyzdžiai:

- Energijos suvartojimo intensyvumas ekonomikoje, TNE 1 000 eurų BVP (Bulgarija).
- Žaliavų našumas einamosiomis kainomis (BVP/suvartojamų žaliavų kiekis), 1 000 eurų už toną (Vokietija).
- Galutinės energijos suvartojimo intensyvumas, ktne/milijonais eurų (Ispanija).
- Elektros energijos suvartojimas pramonės įmonėse, GWh (Italija).
- Pirminės energijos taupymas įmonių sektoriuje (paslaugų ir pramonės sektoriuje, kuriam netaikoma ATLPS), TNE (Kipras).
- Energijos suvartojimo intensyvumas gamyboje (palyginamosiomis 2010 m. kainomis), kg naftos ekvivalento/1 000 eurų (Latvija).
- Pirminės energijos suvartojimas, PJ (Vengrija).
- Galutinės energijos suvartojimas, tenkantis mažų ir vidutinių pramonės įmonių pridėtinei vertei, MWh/milijonais Švedijos kronų (Švedija).

Išdirbių rodiklių pavyzdžiai:

- Atliktų energijos vartojimo auditų skaičius (Bulgarija).

- Numatomas metinis energijos suvartojimo sumažėjimas, GJ (Danija).
- Sumažėjęs subsidijuojamose įmonėse suvartotos pirminės energijos kiekis, kWh per metus (Vokietija).
- Sumažintas infrastruktūros ir įmonių galutinės energijos suvartojimo kiekis, ktne per metus (Ispanija).
- Sumažėjęs metinis gamybos veiklos suvartotos pirminės energijos kiekis, TNE (Italija).
- Remiamų ūkio subjektų sutaupyta energijos kiekis, MWh per metus (Latvija).
- Sumažintas pirminės energijos suvartojimo kiekis, pasiektas padidinus energijos vartojimo efektyvumą teikiant nekompensuojamą pagalbą, PJ per metus (Vengrija).
- Sumažėjęs energijos suvartojimas projekte dalyvaujančiose įmonėse ir organizacijose, MWh (Švedija).

113 Pagal konkrečios programos išdirbių rodiklius kai kurie projektai paraiškoje pateikė pirminės energijos sutaupymo įverčius, kiti projektai – galutinio sutaupymo įverčius, o kai kiti projektai nenurodė, kokius įverčius jie pateikė.

114 Dabartinėje formoje neįmanoma apibendrinti išdirbių ir rezultatų ES lygmeniu arba gauti informacijos apie projektų indėlį vykdant energijos taupymo įsipareigojimus, nes valstybės narės nerenka tokio paties tipo išskaidytų duomenų.

115 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ERPF ir SF reglamente²⁹ nustatyti bendri energijos vartojimo efektyvumo rodikliai. Pirminiame pasiūlyme buvo keletas tokių rodiklių, kaip parodyta *6 langelyje*, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad jie pasikeitė per bendro sprendimo procedūrą, galutiniame tekste paliktas vienas rodiklis, konkrečiai nurodantis įmones.

²⁹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60).

6 langelis

Bendrieji energijos vartojimo efektyvumo rodikliai (2021–2027 m.)

Iš pradžių Komisijos pasiūlyti rodikliai ³⁰	Peržiūrėti (galutiniai) rodikliai ³¹
a) RCR 26 – metinis <u>galutinis</u> energijos suvartojimas (iš jo: gyvenamasis, privatus negyvenamasis, viešasis negyvenamasis); b) RCR 28 – pastatai su geresne energijos klasifikacija (iš jų: gyvenamieji, privatūs negyvenamieji, viešieji negyvenamieji); c) RCR 30 – įmonės, kurių energinis naudingumas pagerintas d) CCO 06 – investicijos į energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones; e) CCR 05 – paramos gavėjai, kuriems nustatyta geresnė energijos vartojimo efektyvumo klasė.	a) RCR 26 – metinis <u>pirminės</u> energijos suvartojimo kiekis (iš kurio: būstai, viešieji pastatai, įmonės, kita); b) CCO 06 – investicijos į energinį naudingumą didinančias priemones; c) CCR 05 – per metus sutaupyta <u>pirminės</u> energijos suvartojimo kiekis

CCO: pagrindiniai sanglaudos išdirbių rodikliai (angl. „Core Cohesion Output Indicators“).

CCR: pagrindiniai sanglaudos rezultatų rodikliai (angl. „Core Cohesion Result Indicators“).

RCR: regioninės politikos bendras rezultato rodiklis (angl. „Regional Policy Common Result Indicator“).

116 Nustatėme šiuos peržiūrėtų rodiklių rinkinio trūkumus:

- a) Bendrieji rodikliai nėra suderinti su rodikliais, apie kuriuos pranešama pagal Reglamentą dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, pagal kurį reikalaujama, kad valstybės narės praneštų apie sutaupyto pirminės ir

³⁰ 2018 m. gegužės 29 d. Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo, [COM/2018/372 final](#).

³¹ Reglamentas (ES) 2021/1058.

galutinės energijos kiekį arba pirminės ir galutinės energijos suvartojimą (2020 m., palyginti su 2030 m.).

- b) Naudojant rodiklį, kuriuo matuojamas suvartotos pirminės energijos kiekis (sumažėjęs bendras energijos poreikis), į energijos vartojimo efektyvumo išlaidų ir rezultatų stebėseną galima įtraukti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Nors atsinaujinantieji energijos ištekliai sumažina iš tinklo gaunamos energijos kiekį, projektai savo veiklai (galutiniam energijos suvartojimui) naudoja tą patį energijos kiekį.

Remiantis skaičiavimais, ES finansuojami energijos vartojimo efektyvumo projektais bus šiek tiek prisidedama prie ES tikslų įgyvendinimo.

117 Siekdami įvertinti projekto indėlį į energijos vartojimo efektyvumą, apskaičiavome numatomą investuotų lėšų poveikį, t. y. sutaupytos energijos kiekį (MWh). Savo vertinimą grindėme 142 projektais, apie kuriuos turėjome reikiamų duomenų.

118 Pirmiausia kiekvieno projekto bendrą sutaupytos energijos kiekio sąmatą padalijome iš ES finansuojamų investicijų. Mūsų skaičiavimai rodo, kad investuojant 1 000 eurų į energijos vartojimo efektyvumo projektus, jei *ex ante* sąmatos būtų tikslios, investavimo laikotarpiu vidutiniškai būtų sutaupyta 28 MWh energijos.

119 Po to šią sąmatą ekstrapoliavome visiems mūsų duomenų bazėje esantiems energijos vartojimo efektyvumo projektams, nes pastarosios duomenų bazės charakteristikos buvo panašios į imties charakteristikas. Bendra reikalavimus atitinkanti suma, investuota į mūsų duomenų bazės energijos vartojimo efektyvumo projektus, buvo 3,5 milijardo eurų. Mūsų ekstrapoliacija rodo, kad, jei *ex ante* įverčiai būtų tikslūs, 2020 m. spalio mėn. ERPF ir SF lėšomis finansuojami energijos vartojimo efektyvumo projektai per visą projektų įgyvendinimo laikotarpį sutaupytų apie 100 milijonų MWh (8,7 milijono tonų naftos ekvivalento (mln. tne)).

120 Jų vidutinė investavimo trukmė yra 18 metų, o metinė santaupų suma – maždaug 0,48 mln. tne. Atsižvelgiant į tai, kad dabartinės taupymo pastangos siekiant 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų yra 137 mln. tne, įgyvendinant projektą sutaupyta energija sudaro apie 0,3 % tų pastangų.

Išvados ir rekomendacijos

121 Energijos vartojimo efektyvumo didinimas yra pagrindinis ES pastangų švelninti klimato kaitą ir Europos žaliojo kurso elementas. Vis dar reikia dėti daug pastangų, kad būtų pasiekti didesni ES energijos vartojimo efektyvumo tikslai, o įmonės yra svarbi šių pastangų dalis. Komisija ir valstybės narės yra bendrai atsakingos už energijos vartojimo efektyvumo politikos priemonių kūrimą ir įgyvendinimą (01–15).

122 2014–2020 m. iš ERPF ir SF buvo skirta 2,5 milijardo eurų atrinktiems veiksams, kuriais skatinamos įmonių energijos vartojimo efektyvumo priemonės (14 ir 15). Šias lėšas bendrai valdo valstybės narės ir Komisija (16–20).

123 Tikrinome, ar ES sanglaudos politikos fondų lėšomis, skirtomis energijos vartojimo efektyvumui įmonėse didinti, buvo pasinaudota tinkamai. Apskritai nustatėme, kad numatytos išlaidos nebuvo tinkamai integruotos į ES energijos vartojimo efektyvumo strategiją, o kai kurie projektai turėjo su efektyvumu susijusių problemų. Valstybės narės nustatė projektų veiksmingumo kriterijus, tačiau vien dėl jų projektų efektyvumas nepadidėjo. Tikėtini rezultatai, nors ir neatspindėti esamoje stebėsenos sistemoje, rodo, kad projektų indėlis siekiant energijos vartojimo efektyvumo tikslų bus ribotas.

124 Svarstėme, ar Komisija ir valstybės narės įvertino tinkamą ES lėšų panaudojimą siekiant energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Nustatėme, kad nors ERPF ir SF lėšomis sudaromos sąlygos bendrai finansuoti energijos vartojimo efektyvumą įmonėse, Komisija nepagrindė, kaip ERPF ir SF lėšomis būtų patenkinti konkretūs energijos vartojimo efektyvumo didinimo įmonėse finansavimo poreikiai, kalbant apie bendras ir viešąsias investicijas (34–39).

125 Veiksmų programose nustatyti aiškūs energijos vartojimo efektyvumo didinimo įmonėse prioritetai ir tikslai, nors daugumoje jų nenurodytas numatomas indėlis įgyvendinant NEEVVP (40–45).

1 rekomendacija. Įvertinti galimą ir faktinį sanglaudos politikos fondų indėlį didinant energijos vartojimo efektyvumą

Komisija turėtų pagerinti lėšų panaudojimą, išsamiai įvertindama:

- a) galimą ES lėšų, investuotų į energijos vartojimo efektyvumą įmonėse programavimo etapu, indėlį, atsižvelgiant į nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose nurodytus viešojo finansavimo poreikius;

Terminas: 2022 m.

- b) konkretų energijos vartojimo efektyvumo projektų poveikį įmonėms 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

Terminas: 2024 m.

126 Nedidelis skaičius VP planavo dideles sumas ir bendro ERPF ir SF įnašo dalis siekiant pagerinti energijos vartojimo efektyvumą įmonėse nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu. Šioms programoms taip pat teko didesnė lėšų dalis, palyginti su likusiomis programomis (46–51).

127 Nustatėme, kad valstybių narių institucijos daugiausia naudojo dotacijas. Institucijos nepagrindė savo finansinės paramos pasirinkimo veiksmų programose. Neįmanoma nustatyti, kokių mastu projektai būtų buvę įgyvendinti be ES paramos, tačiau iš informacijos, pateiktos paramos gavėjų atsakymuose, matyti, kad nedidelė dalis projektų galėjo būti įgyvendinti. Viešosios dotacijos sudarė apie pusę visų projektų investicijų, o ES dalis (ERPF ir SF) sudarė didžiausią viešosios paramos dalį (52–64).

128 Taip pat įvertinome, ar valstybių narių procedūros leido atrinkti efektyvius projektus. Nustatėme, kad apskritai atrankos procesu buvo skatinami efektyvūs projektai, nors trūkumai turi įtakos bendriems programos rezultatams.

129 Nustatėme, kad dauguma valstybių narių reikalavo, kad įmonės pateiktų patvirtintus energijos taupymo įverčius, o kai kuriais atvejais netgi siūlė finansinę paramą *ex ante* energijos vartojimo auditui atlikti. Rečiau buvo atliekamas projekto rezultatų *ex post* patvirtinimas (67–73).

130 Dauguma vadovaujančiųjų institucijų paprastai reikalavo, kad projektai atitiktų minimalius energijos taupymo ir efektyvumo standartus, net ir nesant įmonių ES efektyvumo standartų. Šių reikalavimų užmojis buvo skirtingas, tačiau dauguma jų

skatino sutaupyti daug lėšų. Taip pat nustatėme, kad kai kurių valstybių narių institucijos nustatė investicijų efektyvumo kriterijus (74–80).

131 Apskritai projektai pasirodė efektyvūs: energijos taupymo sąnaudų mediana buvo mažesnė už vidutinę elektros energijos kainą valstybėse narėse, nors ir buvo mažesnė už DEEP lyginamąjį rodiklį (81–88).

132 Atrenkant projektus finansiniai rodikliai buvo retai naudojami, nors dauguma paramos gavėjų juos naudojo. Pastebėjome, kad trečdalis projektų atsipirkimo laikotarpis buvo ilgesnis už investavimo laikotarpį, o tai reiškia, kad jie nebuvo efektyvūs (89–94).

133 Analizuodami, kokią įtaką energijos taupymo sąnaudoms turi atsipirkimo laikotarpis, pastebėjome, kad labai ilgas atsipirkimo laikotarpis, t. y. ilgesnis nei investavimo laikotarpis, reiškia gerokai didesnes energijos taupymo sąnaudas (95–100). Nustačius efektyvumo kriterijus, susijusius su energijos ir CO₂ sąnaudomis, vidutinės sutaupytos energijos sąnaudos (101–103) labai nesumažėjo.

134 Naudojant atsipirkimo laikotarpį būtų buvę efektyviau ir lengviau nustatyti tinkamas finansavimo priemones. Projektai, kurių atsipirkimo laikotarpis yra labai trumpas, o išlaidos, kurių buvo galima išvengti, yra nedidelės, greičiausiai būtų buvę įgyvendinti net ir negavus ES dotacijos; jie galėjo būti finansuojami paskolomis (99 ir 106). Naujajame Bendrųjų nuostatų reglamente reikalaujama, kad institucijos, rengdamos naujas veiksmų programas, pagrįstų finansavimo priemonės pasirinkimą (53).

2 rekomendacija. Patikrinti, ar finansavimo priemonės pasirinkimas yra tinkamai pagrįstas

---

Komisija turėtų patikrinti, ar valstybės narės savo programų pasiūlymuose racionaliai pagrindžia finansavimo priemonės pasirinkimą ir ar dotacijos nenaudojamos tais atvejais, kai finansinės priemonės būtų tinkamesnės.

Terminas: 2022 m.

135 ES parama neturėtų būti teikiama tais atvejais, kai atsipirkimo laikotarpis gerokai viršija investavimo laikotarpį, nes tai reiškia, kad projektai yra mažiau efektyvūs ir greičiausiai finansiškai neperspektyvūs (106). Tai pasakytina apie trečdalį projektų, apie kuriuos turėjome duomenų (94).

136 Galiausiai, remdamiesi rodikliais ir savo pačių atlikta analize, įvertinome, ar projektų rezultatai rodo, kad energijos vartojimo efektyvumas įmonėse padidėjo.

137 Nors prioritetas didinti energijos vartojimo efektyvumą įmonėse nustatytas ES lygmeniu, 2014–2020 m. laikotarpiu nėra bendrų rodiklių, kuriais būtų vertinami jo išdirbiai ir rezultatai. Rodikliai, kuriais matuojamas įmonių, investuojančių į mažo anglies dioksido kiekio technologijas arba mažinančių išmetamo CO₂ kiekį, skaičius, taikomi keliems prioritetams ir neįmanoma nustatyti energijos vartojimo efektyvumo prioriteto išdirbių ir rezultatų (108–110). Valstybės narės nustato konkrečių programų rodiklius, tačiau jų išdirbių ir rezultatų negalima apibendrinti ES lygmeniu (111–114).

138 2021–2027 m. sanglaudos politikos fondų teisės aktuose nustatyti bendri energijos vartojimo efektyvumo rodikliai (115). Tačiau jie nesuderinti su kitais ES ataskaitų teikimo reikalavimais, pavyzdžiui, išdėstytais Reglamente dėl energetikos sąjungos ir klimato kaitos valdymo, kurie yra išsamesni. Naujieji rodikliai leidžia institucijoms atsinaujinančiuosius energijos išteklius laikyti investicijomis į energijos vartojimo efektyvumą, o tai turi įtakos klimato stebėjimui ir energijos vartojimo efektyvumui skirtų išlaidų stebėsenai (116).

139 Galiausiai įvertinome, kad bendrai finansuojamuose projektuose sutaupytos energijos indėlis į 2030 m. energijos taupymo poreikius yra nedidelis – apie 0,3 % (117–120).

Šią ataskaitą priėmė I kolegija, vadovaujama Audito Rūmų nario Samo Jerebo, 2021 m. lapkričio 24 d. Liuksemburge.

Audito Rūmų vardu

Pirmininkas

Klaus-Heiner LEHNE

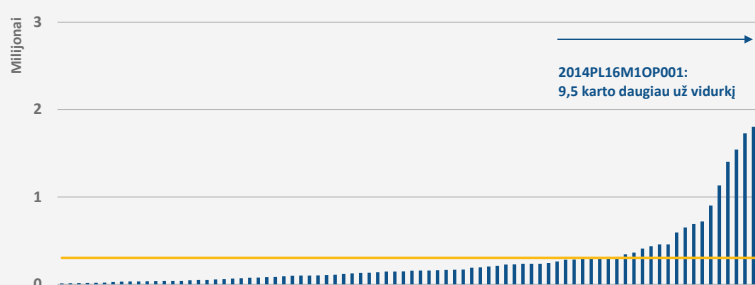
PRIEDAI

I priedas. Duomenų bazėje esančių projektų analizė

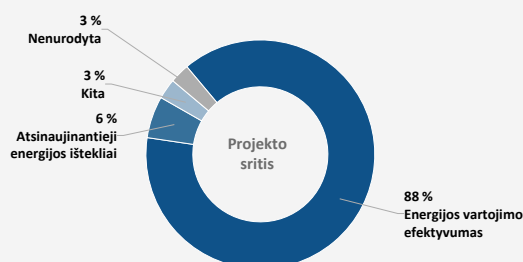
ES lėšos vienam projektui

→ Vidutiniškai vienam projektui teko 300 000 eurų ES lėšų.

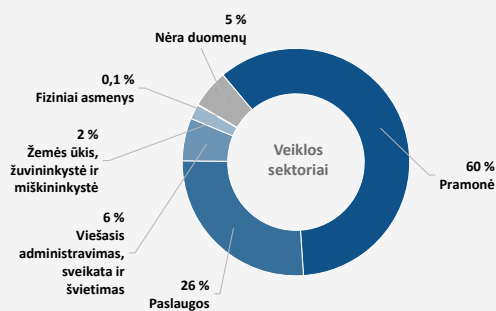
ES lėšos pagal projekto sritį

→ Remiantis mūsų duomenų baze, daugiau nei 88 % ES lėšų skirta energijos vartojimo efektyvumo projektams.

ES lėšos pagal sektorius

→ Duomenų bazėje svarbiausias sektorius buvo pramonė, po jos – paslaugų ir viešasis sektorius.

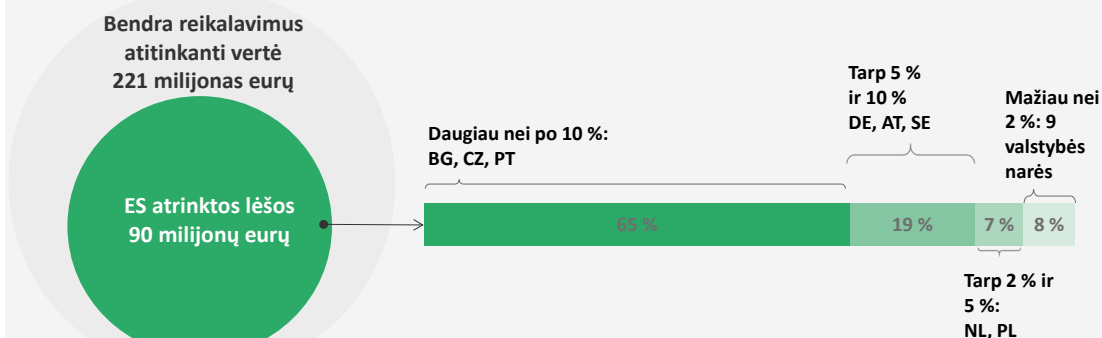
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis iš vadovaujančiųjų institucijų gautais projektų sąrašais.

II priedas. Imčių charakteristikos

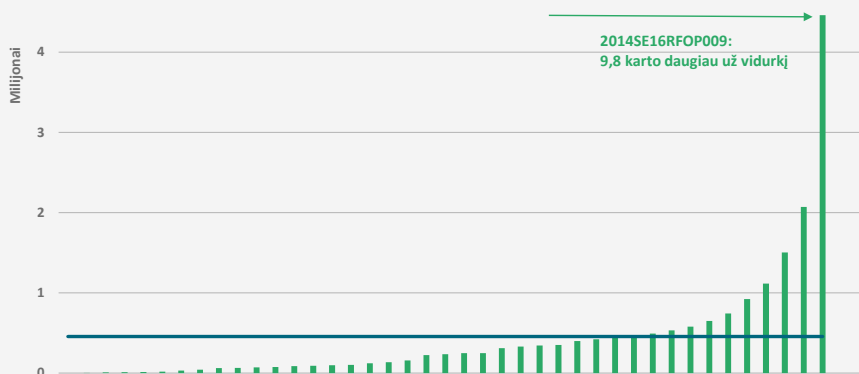
Atrinktiems energijos vartojimo efektyvumo projektams skirtų ES lėšų apžvalga

→ Iš projektų imties matyti, kad pagal 41 veiksmų programą, pagal kurią įgyvendinami energijos vartojimo efektyvumo projektai, finansuoti projektai, kurių bendra reikalavimus atitinkanti vertė yra 221 milijonas eurų. Iš šios sumos 90 milijonų eurų sudarė ES lėšos, skirtos atrinktiems projektams.

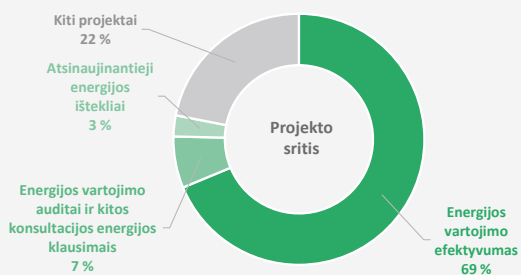
ES lėšos vienam projektui

→ Vidutiniškai vienam projektui numatyta skirti 456 000 eurų ES lėšų.

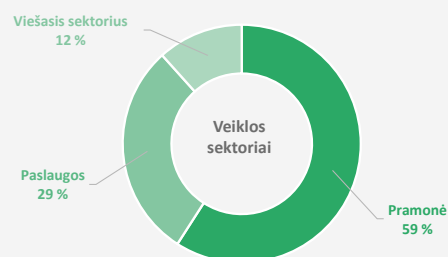
ES lėšos, atrinktos pagal projekto sritį

→ 69 % ES lėšų, numatytų į mūsų imtį įtrauktiems projektams, buvo skirta energijos vartojimo efektyvumui, o dar 7 % – energijos vartojimo auditams ir konsultacijoms.

ES lėšos pagal sektorius

→ Imtyje nurodytas svarbiausias sektorius buvo pramonė, o po jos – paslaugų ir viešasis sektorius.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis į imtį įtrauktais projektais.

Akronimai ir santrumpos

BVP: bendrasis vidaus produktas

CO₂: anglies dioksidas

DEEP: rizikos mažinimo energijos vartojimo efektyvumo platforma

ENER DG: Energetikos generalinis direktoratas

ERPF: Europos regioninės plėtros fondas

GWh: gigavatvalandė

Koe/\$2015p: naftos ekvivalentas kilogramais 2015 m. kainomis, išreikštomis JAV doleriais

MVĮ: mažosios ir vidutinės įmonės

MWh: megavatvalandė

NEEVVP: nacionalinis efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas

PJ / GJ: petadžiaulis / gigadžiaulis

REGIO GD: Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas

SF: Sanglaudos fondas

SFC: Europos Sąjungos struktūrinių fondų ryšių sistema

TB: teritorinis bendradarbiavimas

VP: veiksmų programa

(Mln.) (k) TNE: (milijonais) (kilo) tonų naftos ekvivalentu

Terminų žodynelis

DEEP: rizikos mažinimo energijos vartojimo efektyvumo platforma – atvirojo kodo iniciatyva, skirta padidinti investicijas į energijos vartojimo efektyvumą Europoje gerinant dalijimąsi esamais projektais ir skaidrią jų analizę.

ENERGIJOS NAŠUMAS: ekonominės naudos, kurią gauname iš kiekvieno sunaudojamo energijos vieneto, matas. Jis apskaičiuojamas padalijant bendrą ekonominę produkciją (pvz., BVP) iš suvartojamos energijos kiekio (pvz., naftos ekvivalento tonų). Tai rodo, kiek energijos vartojimas atsietas nuo BVP augimo.

ENERGIJOS SUVARTOJIMO INTENSYVUMAS: kalendorinių metų bendrojo vidaus energijos suvartojimo (GIEC) ir bendrojo vidaus produkto (BVP) santykis.

ENERGIJOS VARTOJIMO AUDITAS: Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje energijos vartojimo auditas apibrėžiamas kaip sisteminė procedūra, kuria siekiama gauti pakankamai žinių apie esamą energijos suvartojimą, nustatyti ir kiekybiškai įvertinti ekonomiškai efektyvaus energijos taupymo galimybes ir pranešti nustatytus faktus.

ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMAS: eksploatacinių savybių, paslaugų, prekių ar energijos produkcijos ir energijos sąnaudų santykis pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą 2012/27/ES.

ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMAS: energijos vartojimo efektyvumo padidėjimas dėl technologinių, elgsenos ir (arba) ekonominių pokyčių.

GALUTINIS ENERGIJOS SUVARTOJIMAS: visa energija, tiekama pramonei, transportui, namų ūkiams, paslaugų sektoriui ir žemės ūkiui. Tai neapima energijos, tiekiamos energijos transformavimui ir pačiam energetikos sektoriui.

IŠLAIDOS, KURIŲ BUVO GALIMA IŠVENGTI: vieno MWh energijos suvartojimo (eurais) taupymo (vengimo) išlaidos.

PIRMINĖS ENERGIJOS SUVARTOJIMAS: bendras vidaus suvartojimas išskyrus naudojimą neenergetinėms reikmėms

PRIMES modeliavimo priemonė: PRIMES – tai ES energetikos sistemos modelis, kuriame pateikiamos vidutinės trukmės ir ilgalaikės prognozės nuo 2010 m. iki 2030 m.

SUTAUPYTA ENERGIJA: sutaupytos energijos kiekis, kuris nustatomas matuojant ir (arba) įvertinant suvartojimą prieš tai ir po to, kai buvo įgyvendinta energijos vartojimo

efektyvumo didinimo priemonė, tuo pačiu užtikrinant suvartoto energijos kiekio normalizavimą atsižvelgiant į išorės sąlygas, darančias poveikį energijos vartojimui.

VADOVAUJANČIOJI INSTITUCIJA: veiksmų programas valdančios regioninės arba nacionalinės valdžios institucijos, kurioms tenka pagrindinė atsakomybė už veiksmingą ir efektyvų ERPF arba SF įgyvendinimą.

VALSTYBĖS NARĖS: 2021 m. 27 Europos Sąjungos valstybės narės.

VEIKSMŲ PROGRAMA: programavimo dokumentas, kuriame išsamiai išdėstomi investavimo prioritetai, konkretūs tikslai, rezultatai ir išdirbio rodikliai ir nustatoma valdymo ir kontrolės sistema, įdiegta siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų ERPF arba SF įgyvendinimą.

Komisijos atsakymai

<https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=60620>

Chronologija

<https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=60620>

Audito grupė

Specialiosiose ataskaitose Europos Audito Rūmai pateikia savo auditų, susijusių su ES politika ir programomis arba su konkrečių biudžeto sričių valdymo temomis, rezultatus. Audito Rūmai audito užduotis atrenka ir nustato taip, kad jos turėtų kuo didesnį poveikį, atsižvelgdami į neveiksmingumo ar neatitikties teisės aktams rizikas, susijusių pajamų ar išlaidų lygį, būsimus pokyčius ir politinį bei viešąjį interesą.

Šį veiklos auditą atliko Audito Rūmų nario Samo Jereb vadovaujama I audito kolegija „Tvarus gamtos išteklių naudojimas“. Auditui vadovavo Audito Rūmų narys Samo Jereb, jam padėjo kabineto vadovė Kathrine Henderson, kabineto atašė Jerneja Vrabic, pagrindinis vadybininkas Emmanuel Rauch, užduoties vadovė Oana Dumitrescu, auditoriai Lorenzo Pirelli, Lucia Rosca, Asimina Petri, Malgorzata Frydel, Timo Lehtinen ir Nicholas Edwards. Grafinį dizainą parengė Marika Meisenzahl.

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Lorenzo Pirelli, Lucia Rosca, Emmanuel Rauch, Malgorzata Frydel, Nicholas Edwards

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Asimina Petri, Timo Lehtinen, Oana Dumitrescu, Samo Jereb, Marika Meisenzahl

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2022 m.

Europos Audito Rūmų (EAR) pakartotinio naudojimo politika įgyvendinama pagal [Europos Audito Rūmų sprendimą Nr. 6–2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis EAR turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#) licenciją. Tai reiškia, kad pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi padaryti pakeitimai. Pakartotinai naudojantis subjektas negali iškreipti pirminės dokumentų prasmės ar minties. EAR nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Jūs privalote išsiaiškinti papildomas teises, jeigu tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, EAR darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikti trečiųjų asmenų kūriniai. Kai gaunamas leidimas, juo panaikinamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, EAR pakartotinio naudojimo politika netaikoma ir leidimai dėl jų jums nesuteikiami.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. EAR jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktas privatumo ir autorių teisių politikas.

Europos Audito Rūmų logotipo naudojimas

Europos Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Europos Audito Rūmų sutikimo.

PDF	ISBN 978-92-847-7311-4	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/611194	QJ-AB-22-002-LT-N
HTML	ISBN 978-92-847-7279-7	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/012275	QJ-AB-22-002-LT-Q

Energijos vartojimo efektyvumas yra ypač svarbus siekiant iki 2050 m. ES užtikrinti anglies dioksido poveikio neutralumą. Mes analizavome įmonių vykdomus energijos vartojimo efektyvumo projektus, kurie buvo bendrai finansuojami iš sanglaudos politikos fondų. Nustatėme, kad Komisija neįvertino įmonių energijos taupymo galimybių ar finansavimo poreikių, o programose nenurodyta, kaip fondai prisideda prie energijos vartojimo efektyvumo prioritetų įgyvendinimo. Nors *ex post* rodikliais šio indėlio įvertinti neįmanoma, nustatėme, kad jis sudaro 0,3 % pastangų iki 2030 m. Apskritai investicijos į energijos vartojimo efektyvumą buvo efektyvios. Jeigu atrankos procese būtų naudojami finansiniai rodikliai, būtų išvengta tam tikrų efektyvumo trūkumų ir būtų sudarytos sąlygos geriau pasirinkti finansavimo priemonę. Rekomenduojame Komisijai patikslinti, koks yra ES fondų indėlis, ir patikrinti, ar finansavimo priemonės pasirinkimas yra pagrįstas.

Audito Rūmų specialioji ataskaita pagal SESV 287 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą.

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Europos Sąjungos
leidinių biuras

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Užklausos: eca.europa.eu/lt/Pages/ContactForm.aspx
Interneto svetainė: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors